

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Bakalářská práce

2011

autor: Tarcalová Monika

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Využití volného času mládeže v podmínkách města Písku

Autor: Monika Tarcalová

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Procházka Ph.D.

Studijní program Sociální pedagogika, specializace výchovná a vzdělávací praxe

Datum odevzdání : 31. 3. 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 31.3.2011

Monika Tarcalová

Anotace

Bakalářská práce se zabývá tématem využitím volného času mládeže v podmínkách města Písku. Řeší problematiku volného času a jeho vliv na výchovu mládeže.

Zabývá se různými pohledy na volný čas, je zde popsán vliv sociálního prostředí, vliv výchovných a vzdělávacích institucí a vliv rodiny.

Výzkumná část této práce mapuje přístup k využívání volného času u mládeže studující v místě bydliště (tj. v Písku) a u mládeže, která je ubytována v DM. Toto výzkumné šetření je zpracováno formou dotazníku. Cílem je zjistit, zda mají domovy mládeže dostatečnou nabídku organizovaných zájmových činností a jak se liší způsob využívání volného času u mládeže studující v místě bydliště a studentů studující v místě bydliště.

Abstract

Bachelor task is concerned with free time utilization of the youth in Písek. It solves the problems of free time and the influence on youth education. It is engaged in various views of free time, the influence of social environment, the influence of educated institutions and the influence of family are described here. Research part of this task surveys access to utilization of free time of youth studying in the place of their living (Písek) and access of youth staying in the boarding houses. This research investigation is processed by the form of the questionnaire. The aim is to find out if the youth boarding houses have sufficient offer of organised special - interest activities and how is different means of utilization of free time of youth studying in the place of their living and youth studying and staying in the boarding houses.

Poděkování

Děkuji panu Mgr.Miroslavu Procházkovi Ph.D. za trpělivost a mnoho cenných rad během konzultací, které jsem využila při zpracování bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	8
1 Vymezení klíčových pojmů.....	9
2 Volný čas a jeho pojetí.....	11
2.1 Definice volného času.....	11
2.2 Různé pohledy na volný čas.....	12
2.3 Funkce výchovy ve volném čase.....	14
2.4 Podmínky, cíle a prostředky výchovy ve volném čase.....	16
3 Pedagog volného času.....	19
3.1 Kompetence pedagoga volného času.....	19
3.2 Kompetence osobnostní.....	20
3.3 Kompetence profesní.....	21
4 Faktory ovlivňující trávení volného času.....	22
4.1 Vliv sociálního prostředí.....	22
4.2 Vliv výchovných a vzdělávacích institucí.....	23
4.3 Vliv rodiny.....	23
5 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání, výchovná a ubytovací zařízení a jiné subjekty pracující s mládeží v České republice.....	28
5.1 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání- středisko volného času (dům dětí a mládeže, stanice zájmových činností).....	28
5.2 Školská výchovná a ubytovací zařízení.....	30
5.2.1 Domov mládeže (DM).....	30
5.3 Výchovná zařízení pro ústavní výchovu.....	30
5.3.1 Dětský domov (DD).....	30
5.5 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (NZDM).....	32
5.6 Živnostenské podnikání k dětem a mládeži.....	33
6 Obecný cíl výzkumu.....	34
6.1 Výzkumné předpoklady.....	34
6.2 Charakteristika výzkumného prostředí a výzkumného souboru.....	35
7 Výsledky výzkumu.....	37
7.1 Údaje o respondentech.....	37
7.2 Přehled voleb o organizovaných a neorganizovaných zájmových aktivitách....	39
7.3 Přehled o možnostech využívání volného času mládeže.....	50
8 Závěry praktické části.....	53
Závěr.....	55
Seznam použité literatury.....	56
Seznam příloh.....	58

Úvod

Rozhodla jsem se pro téma „volný čas mládeže v podmínkách města Písku“. Volný čas mládeže je mi velmi blízký, jelikož pracuji v domově mládeže v Písku jako vychovatelka. Také bylo na toto téma napsáno mnoho zajímavé literatury, ze které mohu čerpat a nechat se jí inspirovat.

I já jsem byla jako studentka Střední pedagogické školy v Prachaticích ubytována v domově mládeže a byla jsem s nabídkou zájmových činností, které pro nás vychovatelé připravovali velice spokojená. Mohli jsme navštěvovat výtvarné a sportovní činnosti, dramatický nebo estetický kroužek, společné klubovny, počítačovou pracovnu, hudební zkušebny nebo relaxační místnosti.

Velice často jsem jako vychovatelka hovořila se studenty, zda se jim nabídka našeho domova mládeže zdá dostačující nebo by chtěli něco změnit či vylepšit. Pokud měl někdo takový zájem, který nebylo možné rozvíjet u nás, vždy jsem se snažila najít pro tyto studenty v našem městě vhodnou organizaci.

Cílem mého výzkum bylo najít odpověď, jakým způsobem dnešní mládež tráví volný čas, které činnosti preferuje, co v nabídce zájmových aktivit studentům chybí a jaké kroužky a zařízení navštěvují. Na základě mé praxe si pokládám otázku, jaký je rozdíl ve využívání volného času mezi studenty ubytovanými v domovech mládeže a studenty, kteří studují v místě bydliště. Dále mě zajímá, jakým pohledem to vidí právě oni, zda je rodina, vychovatelé a učitelé motivují k vhodnému využívání volného času. Práci opírám

o teoretickou část, ve které jsem pracovala s odbornou literaturou. Rozebírám zde různé pohledy na volný čas, funkce, podmínky, cíle a prostředky výchovy ve volném čase. Zmiňuji se též o pedagogovi volného času. Dále se zabývám faktory ovlivňující trávení volného času a poslední kapitola struktura volnočasových aktivit uzavírá mou teoretickou část bakalářské práce.

V praktické části jsem připravila výzkum ve středních školách, středním odborném učilišti a v domovech mládeže. Postupovala jsem kvantitativní metodou dotazníku. Tuto metodu jsem zvolila proto, že v krátké době umožňuje získat veliký počet výpovědí a aktuální pohled mládeže na současné využívání volného času.

I Teoretická část

1 Vymezení klíčových pojmů

V první kapitole uvádím klíčové pojmy, z nichž v teoretické části své práce vycházím. Vyhledala jsem je v odborné literatuře.

Volný čas- je částí lidského života mimo čas pracovní (návštěva školy a pracovní proces). Pro vymezení tohoto výrazu je vhodné vyjít z rozdělení veškerého času, který má člověk k dispozici. Oblast volného času zahrnuje odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, dobrovolné vzdělávání, dobrovolnou veřejně prospěšnou činnost a časové ztráty s těmito činnostmi související (Bláha,1990).

Čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z hodin po odečtení času věnovanému práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku) (Průcha, Walterová, Mareš, 1995).

Pedagogika volného času- je to jeden z oborů pedagogiky. Je to společensko-vědní obor, věda o výchově ve volném čase, teorie výchovy ve volném čase. Je to velmi mladá věda, která nabývá na významu přibližně od 2. poloviny 20. století.

Výchova- bývá nejčastěji chápána jako záměrné, cílevědomé, dlouhodobé působení vychovávajícího na vychovávaného v pozitivním smyslu.

Výchova ve volném čase- hlavními znaky jsou záměrnost a cílevědomost. Má však jako specifická oblast výchovy specifické cíle a probíhá ve specifických podmínkách (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008).

Výchova pro volný čas (k volnému času)- podstatou je utváření, rozvíjení a kultivování schopností, dovedností, motivace a kompetencí pro hodnotné využívání volného času.

Výchova mimo vyučování- používá se v současnosti kromě termínu výchova ve volném čase. Tento pojem vystihuje velmi dobře vše, co souvisí s výchovou dětí v období docházky do základní a střední školy po skončeném vyučování. Pojmy výchova ve volném čase a výchova

mimo vyučování jsou si velmi blízké, v literatuře bývají používány jako synonyma, avšak nejsou totožné.

Pedagog volného času a vychovatel- pro obě povolání platí, že převážná část jejich výchovného působení probíhá ve volném čase vychovávaných (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008).

2 Volný čas a jeho pojetí

2.1 Definice volného času

Každodenní součástí života člověka je právě volný čas. Volný čas je důležitý v životě každého z nás. Jeho význam v období dospívání je velice důležitý.

Nemělo by nám být lhostejné jak, naše mládež využívá právě svůj volný čas. Pro pojem volný čas existuje mnoho definic. Uvádím ty, které mě nejvíce oslovily.

B. Hofbauer (Hofbauer, 2004, s.13) ve svém pojetí volného času zdůrazňuje aspekt, že tato doba, „*je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovávat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností- to je tzv. zbytková, reziduální teorie.*“

V pedagogickém slovníku autoři (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 255) podtrhují, že je to „*čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z hodin po odečtení času věnovanému práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku)*“

J.Pávková (Pávková, 1999, str.15), ta vnímá ve volném čase kontrast.

„*Volný čas je nutno chápat jako opak nutné práce a povinností, dobu, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění.*“

„*Volný čas je částí lidského života mimo čas pracovní (návštěva školy a pracovní proces) a tzv. čas ranný, který zahrnuje biofyzilogické potřeby člověka (spánek, jídlo, osobní hygienu), chod rodiny, provoz domácnosti, péči o děti, dojíždění za prací a další nutné mimopracovní povinnosti. Volný čas je dobou, kterou má po splnění těchto potřeb a povinností člověk k dispozici pro činnosti seburčující a sebevytvářející:*

- *odpočinek a zábavu*
- *rozvoj zájmové sféry*
- *zlepšení kvalifikace*
- *účast na veřejném životě“ (Hájek a kol., 2008, str.10)*

Má práce je zaměřena především na využívání volného času mladými lidmi. Děti a právě mladí lidé realizují své volnočasové aktivity sami nebo se zúčastňují těch, které v jejich zájmu a za jejich spoluúčasti připravují dospělí. Z výchovných důvodů je žádoucí volný čas dětí a mládeže pedagogicky ovlivňovat. Motivující je citlivé vedení, jelikož děti nemají ještě dostatek zkušeností a nedovedou se dobře orientovat ve všech oblastech zájmové činnosti.

Důležitá je především pestrost a přitažlivost nabízené činnosti, nenásilné, již zmiňované citlivé vedení a dobrovolná účast. Věk dětí, mentální a sociální vyspělost i charakter rodinné výchovy, to vše volný čas ovlivňuje.

Děti mají relativně hodně volného času. Největší zájem o to, jak děti tráví svůj volný čas, by měl být hlavně ze strany rodičů.

Záměrné a cílevědomé utváření životního stylu bezprostředně souvisí s výchovou ve volném čase a využívání volného času je jeho součástí. Životní styl je typický způsob uspořádání činností, jednání lidí, vztahů, vědomí hodnot, norem a věcného prostředí ve společnosti, které je integrací životních způsobů jedince. Životní styl je souhrn životních forem, které jedinec aktivně prosazuje. Využívání volného času je jedním ze znaků životního stylu. Naše celoživotní orientace se vyvíjí právě na základě způsobu využívání našeho volného času.

2.2 Různé pohledy na volný čas

V následujícím budeme komentovat různé pohledy na volný čas a rozdělíme je podle několika hledisek. Vycházíme zde z J. Pávkové (Pávková a kol., 2002).

Z ekonomického hlediska je důležité, kolik společnost investuje do zařízení pro volný čas. Volný čas je odvětví, které je využíváno i komerčně a proto je průmysl volného času v tržních ekonomikách samostatným a většinou dobře prosperujícím odvětvím.

Průmysl volného času je tak vůbec největším odvětvím světového hospodářství.

Hledisko sociálně-psychologické a sociologické ukazuje, jak k utváření mezilidských vztahů přispívají právě činnosti ve volném čase. Nejdůležitějšími vzory dětí jsou samozřejmě jejich rodiče (buď pozitivní nebo negativní). Jestliže však rodiče neplní dostatečně svou výchovnou funkci, velmi často se vyznačují nezájmem o to, jak jejich děti tráví svůj volný čas. Pokud se nepodaří školám, výchovným zařízením a dalším subjektům s kvalifikovaným pedagogickým

vedením kompenzovat tento nedostatek, je zvýšené nebezpečí, že se dítě dostane do vlivu nežádoucí vrstevnické skupiny, kde je jeho vývoj ohrožen.

Pokud se jedinec ocitne v sociálně závadném prostředí, dříve nebo později u něj dochází např. k absenci pozitivních sociálních vazeb, nedostatku citu, pocitu, že se o něj nikdo nezajímá a někdo o něj nestojí apod.

Působení hromadných sdělovacích prostředků je jistě v mnoha směrech pozitivní, nutno však brát v úvahu i mnohá nebezpečí plynoucích z nevhodných pořadů v televizi, internetových portálech nebo v agresivně počítačových her. K nahrazování vlastní aktivity dochází pasivním sledováním televize nebo počítače bez vlastního prožitku.

Hledisko politické, je dalším hlediskem, které ukazuje, do jaké míry bude stát svými orgány zasahovat do volného času obyvatelstva. Důraz by měl být kladen především na zakládání, financování a ovlivňování zařízení pro volný čas dětí a mládeže, přípravu profesionálních i dobrovolných pedagogů pro tuto činnost, vytváření aktivit dětí a mládeže mimo organizovanou činnost.

Na nabídkách aktivit pro volný čas v městech a obcích by se měli podílet všichni partneři na základě dohod a využívat státní a obecní zdroje, platby účastníků i sponzorské dary.

Zdravotně-hygienické hledisko sleduje uspořádání režimu dne, respektování křivky výkonnosti jedince, hygiena prostředí i sociálních vztahů, hygiena duševního života. Právě na zdravotním stavu jedince se projevuje pozitivní využívání volného času.

V domovech mládeže bývají často ubytováni žáci a studenti z různých typů škol, s různými školními povinnostmi, s různými rozvrhy. Je zde tedy důležité, aby režim dne byl šikovně uspořádán. Volný čas žáků zde nebývá hromadně organizován, bývá zde uplatňován princip dobrovolnosti a zájmové činnosti se realizují na principu nabídky a poptávky.

Pedagogická a psychologická hlediska berou v úvahu věkové i individuální zvláštnosti a jejich respektování ve volném čase. Důležité je také uvážit, do jaké míry a jakým způsobem činnosti ve volném čase přispívají k uspokojování biologických a psychických potřeb člověka. Z pedagogického hlediska má být volný čas dětí a mládeže bezprostředně naplňován smysluplnými aktivitami rekreačními i výchovně-vzdělávacími, pak tedy mluvíme o výchově ve volném čase. Výchova k volnému času, seznamuje jedince s množstvím zájmových aktivit a tak mu dává možnost uspokojení a seberealizace. Vytváří tedy návyky pro budoucí trávení volného času.

Volný čas dětí a mládeže má své zvláštnosti a výrazně se liší od volného času dospělých. Některé děti trpí nedostatkem volného času, naopak jsou zase tací, kteří mají volného času nadbytek a neumí jej výhodně vyplnit. Aktivity dětí a mládeže jsou většinou pestřejší než u dospělých a obsah volného času odpovídá věkovým a individuálním zvláštnostem. Na věku dítěte, jeho psychické i fyzické vyspělosti, na rodinném prostředí a nabídce volného času v regionu také závisí míra samostatnosti a závislosti.

Škola, domov, zařízení pro výchovu mimo vyučování, veřejná prostranství, všechny druhy prostředí mají své výhody i nevýhody (volby aktivit, pozitivní i negativní vzory, míra organizovanosti a možnosti spontaneity, bezpečnost, pedagogické vedení, dozor, míra soukromí, rozmanitost či jednotvárnost prostředí).

Významné místo už svou podstatou ve volnočasových aktivitách má hra. Je to příjemná činnost pro člověka, která poskytuje příjemné prožitky, radost ze hry. Umožňuje nám relaxaci a díky hře dochází k nenásilnému učení a rozvoji všech složek osobnosti. Ve středním a starším školním věku a v dospělosti, je funkce her neméně významná, jak v předškolním či mladším školním věku, avšak tyto hry mají užší vztah k učení a práci.

2.3 Funkce výchovy ve volném čase

Mnoho autorů klasifikuje různé funkce volného času. Podle Važanského (1991,s.14) „*volný čas musí umožňovat pocit - k něčemu – patřit, rozvíjet pocit vlastní individuality, zprostředkovat různé funkce jedince a uvést je v soulad, být společností a jedinci užitečný, neumožňovat negativní zážitky a podceňovat tvůrčí síly člověka.*“

V následujícím textu se však držíme Hofbauerových funkcí (B. Hofbauer, a kol., 2008).

Oblast výchovy ve volném čase má i své specifické funkce. V průběhu historického vývoje se význam jednotlivých funkcí měnil. První instituce jako např. útulky, spolky, dobrovolná sdružení, které pečovaly o děti školního věku v době mimo vyučování, kladly důraz na preventivní a sociální funkci. Poskytnout dětem přijatelné zázemí a zaměstnat je tak, aby se nemohly věnovat nežádoucím činnostem, to bylo jejich prioritou. Postupně však nabývala na významu funkce výchovně-vzdělávací či výchovná.

Jiný podíl jednotlivých funkcí měly organizace určené jak dětem, tak i dospělým, např. tělovýchovné organizace, subjekty zaměřené na pobyty v přírodě, kulturní a světová zařízení, spolky, apod.

V současné době je kladen největší důraz na **funkci výchovně-vzdělávací**. Na plnění této funkce se jednotlivé druhy zařízení a institucí pro výchovu mimo vyučování podílejí podle legislativně vymezeného poslání a specifických možností.

U vychovávaných jedinců dochází díky této funkci k záměrnému a cílevědomému formování osobnosti, k dosahování reálných cílů pomocí promyšleně volených pedagogických prostředků. Podle zaměření výchovné instituce se nabízí možnost působení na všechny složky osobnosti, psychickou, tělesnou i sociální. Prostřednictvím pestrých a zajímavých činností děti i mládež lze motivovat k osobnostně i společensky žádoucímu využívání volného času. Také k získávání nových vědomostí a dovedností a k uvědomění si důležitosti celoživotního vzdělávání. Na základě praktických činností a zkušeností si mladí lidé vytvářejí vlastní názor na život a na svět.

Funkce zdravotní je neméně významná. Podporuje zdravý tělesný, duševní a sociální vývoj. Důležité je usměrňovat režim dne. Spočívá to ve střídání činností různého charakteru- práce a odpočinku, duševní a tělesné činnosti, aktivity organizované a spontánní, individuální nebo vykonávané v menších i větších skupinách.

Nezbytné pro zdravý vývoj jsou pohybové aktivity. Vydatný pohyb na zdravém vzduchu je nezbytnou součástí časového režimu. To, aby se pohybové aktivity staly pravidlem, je jedním z cílů výchovy ve volném čase.

Pěstování žádoucích stravovacích návyků, příp. odstraňovat vytvořené zlozvyky patří do zdravotní funkce výchovy ve volném čase. Společné stravování je i společenskou záležitostí. Jíst bychom měli vždy v příjemném prostředí, bez zbytečného spěchu, v klidu. Velmi škodlivý je právě spěch při jídle. Tento zlozvyk si děti často přinášejí z rodiny (kdo je první, ten je král). Jako další příklad problému mohu zmínit např. mluvit s plnou pusou, pobízení k rychlé konzumaci jídla ve školských zařízeních, nabídka nevhodných nápojů a potravin v automatech, nežádoucí stravovací návyky v rodinách apod.

Při práci s dětmi a mládeží je velmi důležité pěstování a upevňování hygienických návyků. Jsou to návyky osobní hygieny, péče o oděv, osobní věci, obuv, návyků kulturního stravování apod. Estetika prostředí, ve kterém výchovný proces probíhá, má též velký význam.

Zásady bezpečnosti práce jsou určeny příslušnými právními předpisy. Pedagog je povinen s těmito normami seznámit a dodržovat je.

Rozdílnými způsoby a v rozdílné míře plní jednotlivá zařízení a subjekty pro výchovu ve volném čase **sociální funkci**. Tato funkce bývá často chápána jako péče o děti, zajištění jejich

bezpečnosti, dohledu a odpovídajícího zaměstnání. Právě tak tuto funkci plní např. školní družina. Ve značné míře plní tuto funkci také výchovná a ubytovací zařízení, jako jsou domovy mládeže, škola v přírodě a zejména zařízení pro ústavní a ochranou výchovu a zařízení sociální péče.

K socializaci člověka přispívá účast ve volnočasových sociálních skupinách. Tyto skupiny mívají pestrou strukturu z hlediska věku, sociálního postavení, zdravotního stavu apod. Lidé ve volném čase mají možnost navazovat nové sociální vztahy, většinou s lidmi, se kterými se spojují podobné zájmy, názory a postoje.

Díky sociální funkci může docházet k pomoci dětem z méně podnětného nebo nějak problematického prostředí. Prosazuje se stále více důraz na prevenci negativních jevů, např. agresivity, závislosti na návykových látkách, netoleranci... Je snadnější problémům předcházet než je řešit a je levnější zaměřit se ve školských zařízeních na primární prevenci, protože náklady na převýchovu jsou velké a výsledky nejsou zaručené (Hájek, a kol., 2008).

2.4 Podmínky, cíle a prostředky výchovy ve volném čase

Výchovnými prostředky dosahuje pedagog výchovných cílů. Pedagogické cíle si pedagog volí v každé fázi výchovného působení. Cíle si vždy stanovuje přiměřené, volí prostředky, jimiž lze dílů dosáhnout, a hodnotí výsledky svého snažení.

Výchova ve volném čase má své specifické obecné i dílčí cíle. Za obecný cíl je považováno např. naučit jedince hospodařit s volným časem, rozumně ho využívat, reálně oceňovat volný čas jako významnou hodnotu. Z obecných cílů lze odvodit dílčí cíle, např. naučit vychovávané odpočívat a rekreovat se, rozvíjet jejich zájmy a specifické schopnosti, uspokojovat a kultivovat jejich potřeby, naučit je vhodně si uspořádat režim dne, vést je ke zdravému životnímu stylu, podporovat myšlenku celoživotního vzdělávání. Zvláštní cíle mají také jednotlivé oblasti zájmových činností.

Podmínky výchovy ve volném čase mají své zvláštnosti. Odlišujeme podmínky vnitřní a podmínky vnější. Vnitřními podmínkami se rozumí věkové a individuální zvláštnosti vychovávaných, vnější podmínky zahrnují materiální vybavení, prostory, působení významných jednotlivců i sociálních skupin apod.

Mezi pedagogické prostředky patří činitelé výchovy, obsah, metody, formy a materiální prostředky. Činiteli výchovy rozumíme působení rodiny, školy a dalších výchovných institucí. Obsah výchovy mají různé instituce stanovený odlišně. Lze ho vymezit rozmanitými způsoby např. pomocí struktury osobnosti, pomocí složek výchovy, podílu výchovných činností apod. Obsah výchovy ve volném čase není vymezen pedagogickými dokumenty. Liší se v různých typech zařízení, vychází z vytyčených cílů i z přání a potřeb vychovávaných. Vychovatel má značnou volnost při stanovení obsahu výchovy a může uplatnit vlastní iniciativu a tvořivost. Samozřejmostí však je, že vychovatel respektuje základní pedagogicko-psychologické požadavky. Pedagogické publikace, které vycházejí na pomoc vychovatelům, slouží jako doporučení a náměty k využití, nemají však z hlediska obsahu závazný charakter (Hájek a kol., 2008).

Výchova ve volném čase je specifická výrazně činnostním charakterem. Její obsah vymezujeme výčtem výchovně-vzdělávacích činností. Patří sem činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové, veřejně prospěšné, sebeobslužné, příprava na vyučování. Sebeobsluha a příprava na vyučování však netvoří součást volného času.

Pedagog využívá při výchově ve volném čase všech rozmanitých výchovně-vzdělávacích metod. Důraz bývá kladen na metody praktických činností, to jsou takové metody, kterými povzbuzujeme aktivitu dětí. Velký význam mají také slovní metody, zvláště metoda rozhovoru má velký význam. Významné jsou i názorné metody, např. pozorování při zájmových činnostech. Z výchovných metod mají uplatnění všechny pedagogicky zdůvodněné postupy. Dobrý výchovný efekt přináší vhodně a taktně vedený rozhovor vychovatele s dítětem a metody cvičení, kdy si děti procvičují a upevňují žádoucí formy chování v pestrých životních situacích. Používání odměn a trestů je velice pedagogicky významné a náročné. Hry, soutěže, procházky, exkurze, schůzky zájmových útvarů, oddílů, tréninkové jednotky atd. jsou ty nejčastější z výchovných forem.

Podle počtu účastníků, podle míry organizovanosti a podle pravidelnosti lze ve volném čase třídit formy práce. Organizační formy zájmové činnosti může dělit např. podle stupně organizovanosti, tzn. že jsou děti buď organizované v různých útvarech pod přímým vedením pedagoga (zájmové útvary- kroužky, soubory, oddíly, kluby), nebo se věnují spontánním činnostem- zařízení pak pouze nabízí podmínky a prostředí (herny, internetové kavárny, volně přístupná sportoviště v areálech škol a školských zařízení). Organizované a spontánní činnosti by měly být vyvážené. Skupinová forma práce (malá skupina) se zdůrazňovaným

individuálním přístupem bývá považována za nevhodnější. Nabízeny by měly být nejen pravidelné, ale i příležitostné aktivity.

Prostory, ve kterých výchovná činnost probíhá, a jejich materiální vybavení jsou také velice významnými prostředky výchovy. Prostory mají odpovídat výchovným záměrům a funkcím jednotlivých zařízení a materiální prostředky musí splňovat hygienické, pedagogicko-psychologické a estetické požadavky. Děti tráví v prostředí výchovných zařízení značnou část svého času a proto je typicky školské prostředí tak málo vhodné. Mělo by respektovat věk dětí, funkce, zařazování činností a také délku pobytu dětí. Herny jsou vhodné pro menší děti, pro starší klubovny, vybavení by mělo odpovídat druhu zájmových činností. V zařízeních, jako jsou domovy mládeže, dětské domovy apod. Tzn. kde jsou děti ubytované v průběhu týdne nebo kde žijí trvale, se klade důraz na útulnost a dostatek soukromí. Charakter vybavení by měl být co nejvíce se blížící běžnému vybavení domácnosti.

Významné pro výchovu ve volném čase je nejen vybavení budov místností, ale i ostatní prostory, jako jsou sportoviště, místa pro odpočinek a rekreaci a různé typy hřišť přizpůsobené věku a účelu lidí, kteří je využívají.

Jevy a situace se mohou stát také výchovnými prostředky, kde původně nebyl výchovný záměr. Záleží na tom, jak pedagog tyto jevy a situace, většinou nahodilé a neplánované, využije. Reagovat na neočekávané situace a umět je vhodně využít dokáží jen dobří pedagogové.

3 Pedagog volného času

Složitost a náročnost pedagogické profese komentuje ve svém díle J. Čáp (Čáp, 1997, s. 415). „*Povolání pedagoga patří k profesím, které poutají pozornost celé veřejnosti. Stejně jako u ostatních profesí, kde pracovník přichází do hojného styku s lidmi, může toto povolání přinášet radost a uspokojení, poskytuje příležitost k zajímavé činnosti a vytyčování cílů, které jsou společensky hodnotné. Na druhé straně pedagoga ohrožuje zátěž, neklid, zklamání, zdravotní problémy. Sociální komunikace a interakce zapříčiňují většinou konflikty a stres pedagogů.*“

Základní součástí výchovy ve volném čase jsou právě pedagogové. Typy dobrovolníků a profesionálních pracovníků volného času vznikly už v poválečném období. Potvrdila se nutnost mít specializované pracovníky (pedagogy volného času). Jsou pedagogickými pracovníky, protože vykonávají výchovně-vzdělávací činnost. Tito pedagogové se uplatňují ve střediscích volného času a v mnoha rozmanitých neškolských zařízeních, např. sociálních, rekreačních, kulturních, apod.

Pedagogickými pracovníky jsou: učitelé, vychovatelé, pedagogové volného času, speciální pedagogové, psychologové, asistenti pedagoga, trenéři, vedoucí pedagogičtí pracovníci. (Hájek a kol., 2008)

Pracovníci školských zařízení, zařízení pro ústavní a ochranou výchovu, některých zařízení pro zájmové vzdělávání (školní družina a školní kluby) nebo zařízení sociální péče jsou označováni jako vychovatelé. Některé pedagogické profese bývají poněkud podceňované.

3.1 Kompetence pedagoga volného času

Pedagog volného času i vychovatel převážnou část svého výchovného působení vykonává ve volném čase vychovávaných.

Volný čas je záležitostí jedinců různého věku i předškolních dětí nebo dospělých osob. Problém bývá s označením vychovávaných osob (žáci, děti, mládež, mladí lidé, mladá generace, svěřenci, klienti). A tak bývá často v zařízeních mimo vyučování používán pojem účastník. Důležité je brát v úvahu, jaké oslovení je vychovávaným příjemné.

Výchova ve volném čase bývá označována jako neformální. Dobrovolná účast na výchovných činnostech je jejím hlavním znakem.

U pedagoga volného času je potřeba, aby disponoval jistými kompetencemi. Následně se zaměříme na kompetence osobnostní a kompetence profesní.

3.2 Kompetence osobnostní

B. Hájek (Hájek a kol., 2008) rozděluje tyto kompetence do tří skupin. Jsou to pozitivně obecně lidské vlastnosti, vlastnosti obzvláště důležité pro pedagogy a specifické požadavky na vychovatele a pedagogy volného času.

Obecně by měl být pedagog dobrý člověk. Měly by převažovat kladné charakterové vlastnosti, poznávací procesy by měly být na dobré úrovni, měl by mít dobrou paměť, pozornost a mimo jiné i schopnost prožívat a ovládat své emoce.

Mezi rysy osobnosti, které jsou podmínkou úspěšného vykonávání pedagogického povolání, patří tyto vlastnosti:

- *„schopnost empatie, vcítění se do prožívání druhých;*
- *komunikativnost, dovednosti verbálního i neverbálního sdělování a umění naslouchat, potěšení z komunikace s lidmi;*
- *přiměřená míra dominantnosti, která umožňuje vedení jiných lidí;*
- *odolnost, zvládání náročných životních situací, stabilita, nekonfliktnost;*
- *pozitivní ladění, optimismus i zdravý skepticismus, převaha kladných emocí;*
- *pozitivní vztah k lidem, k dětem, dospívajícím, opravdový zájem o jejich osudy radost, ze vzájemného kontaktu“ (Hájek a kol., 2008, s. 133).*

Pedagogové volného času pracují s jedinci různého věku a škála jejich profesí je velice různorodá. Zařízení, kde se uplatňují pedagogové volného času, jsou různých typů a mnohdy se jedná i o práci s postiženými jedinci. Proto se zde ještě zmiňujeme o vlastnostech, jež jsou pro pedagogy, kteří pracují s lidmi ve volném čase zvláště žádoucí.

- *„schopnost přizpůsobovat se proměnlivým podmínkám a řešit nečekané situace;*
- *aktivita, iniciativa, průbojnost, schopnost prosazovat své názory a požadavky;*
- *tvůrčivost, nápaditost; fantazie;*
- *hravost, radost ze hry;*
- *smysl pro humor;*
- *fyzická zdatnost, dobrý zdravotní stav;*
- *příjemný vzhled a přiměřená úprava zevnějšku;*
- *pochopení pro věkové zvláštnosti i při práci s věkově heterogenními skupinami;*

- *zvládání dovedností a technik účinného jednání*“ (Hájek a kol., 2008, s. 134).

„Lidskou osobnost tvoří systém, v němž je možno některou nerozvinutou charakteristiku nahradit do určité míry jinou. Jedinec však musí znát především sám sebe, aby mohl takto reagovat na nároky situace.“ (Gillernová, Hermochová, 1990, s. 109)

3.3 Kompetence profesní

Získání kvalifikace vychovatele nebo pedagoga volného času je stále ještě dosti problematické. Pedagogika volného času nebývá vždy zařazována ve studijních programech učitelství. Každý učitel by měl mít základní informace o výchově ve volném čase. Důležité je však upozornit, že práce učitele a pedagoga volného času či vychovatele je odlišná a pro obě oblasti předpokládá náležitou přípravu.

B. Hájek (Hájek, 2008, s. 135) vymezuje způsoby, kterými je možno získat odbornou kvalifikaci vychovatele nebo pedagoga volného času.

- *„vysokoškolským studiem uvedených oborů podle zákona o pedagogických pracovnících nebo studiem sociální pedagogiky;*
- *vysokoškolským studiem učitelství;*
- *studiem vyšší odborné školy se zaměřením na uvedené obory;*
- *studiem na střední škole ukončeným maturitou, vyšší odborné škole nebo vysoké škole nepedagogického zaměření doplněného vzděláním v programu celoživotního vzdělávání.“*

4 Faktory ovlivňující trávení volného času

4.1 Vliv sociálního prostředí

V dnešní době se už mladí lidé většinou nedělí do jednoduchých kategorií, jako tomu dříve, a to na hippies skinheads. Identifikovat pevně ohraničené skupiny není tak snadné, jelikož sociální scéna dospívajících je mnohem rozmanitější. Časté rozdíly mezi mladými lidmi bývají v tom, jaká hudba se jim líbí. Někteří poslouchají taneční hudbu, jiní rock a další reggae.

Ještě častější však bývá dělení podle činností, které rádi dělají. Je to například jízda na skateboardech nebo jiné druhy sportů.

Také módní styly se hodně u mladých lidí rychle střídají a právě móda hraje v životě mladých lidí důležitou roli. Je důležité mít na paměti, že styl oblékání je stejně důležitý jak pro chlapce, tak pro děvčata. Dalším důležitým rozlišovacím faktorem je místo, kde mladí lidé tráví většinu volného času. Někteří tráví většinu svého volného času doma, zatímco jiní se sdružují ve velkoměstských centrech nebo se toulají po ulicích. Avšak někteří mladí lidé volný čas využívat nemohou a to díky prohlubující se společenské nerovnosti nedostatečné sociální ochraně mladších příslušníků společnosti. Velkou překážkou pozitivní realizace volného času se pro děti a mladé lidi stává předčasný nucený vstup do zaměstnání.

„Negativní jevy vznikají rovněž v zemích střední a východní Evropy. Pracovní zneužívání dětí se do současnosti „zmodernizovalo“ a stalo se zájmovou oblastí sexuálních turistů a výrobců dětské pornografie. Nezletilí (a mezi nimi také osmileté děti) tvoří 20-50 % prostituujících; oběti sexuálního zneužívání se stávají v klubech, na diskotékách nebo prostřednictvím nabídek k práci v oblasti služeb a turistiky. Odhaduje se, že v těchto zemích žije v současnosti na 100 tisíc mladých bezdomovců, některé odhady jsou však daleko vyšší (např. pro současné Polsko se uvádí celkový počet až 800 tisíc.)

V Polsku je mnoho rodin pod úrovní sociálního minima. V rodinách, které musely redukovat i základní životní potřeby (např. pro nezaměstnanost obou rodičů), žilo 23% dětí a mládeže. Při omezování rodinných výdajů byl první na řadě především volný čas, nákup novin, časopisů a knih. Důsledkem byla rovněž nižší úroveň vzdělání dětí, jejich menší účast na kulturních aktivitách, vzdělávacích exkurzích a klesající náročnost využívání volného času. V něm tyto děti dávaly přednost pasivnímu oddechu a nicnedělání, potulování se po okolí a jednoduché zábavě, nezávazných schůzkách s vrstevníky“ (Hofbauer, 2004, s. 37).

4.2 Vliv výchovných a vzdělávacích institucí

„Slovo škola pochází z řeckého SCHOLE, které se ještě v první polovině 20. století překládalo jako „prázden“. V druhé polovině 20. století se jako výstižnější ujal výraz „volná chvíle či volný čas“. Škola jako celek představuje sociální organismus, který žije vlastním životem a vytváří si neustále vnitřní pravidla svého provozu a mezilidského soužití“ (Havlík, Kořa, 2004, s. 118-119).

Školy v současné době věnují značnou pozornost i výchově žáků studentů mimo vyučování. Často bývají školy posuzovány rodiči právě tím, jak velikou a pestrou nabídku zájmových činností mají. Pro volbu školy bývá někdy tato skutečnost jedním z nejdůležitějších kritérií. Učování i výchova mimo vyučování se velice sbližují a prolínají.

Od školy se také očekává vytváření předpokladů pro úspěšný vstup příslušníků mladé generace do profesionálního, občanského i volnočasového života. Škola svoji úlohu ve volném čase žáků a studentů uplatňuje jednak přímo, jednak prostřednictvím svých zařízení. Prostor pro rozvoj individuálních předpokladů vyváří dobrovolná účast na volnočasových aktivitách školy. Tyto aktivity odkrývají zájmy a nadání dětí a mladých lidí.

4.3 Vliv rodiny

„ Správně fungující rodina plní funkci socializační, výchovnou a vzdělávací. Mezi kulturami i ve vývoji kultur se však mohou lišit názory a praktiky v tom, co mohou rodiče od dětí vyžadovat, k jakým hodnotám a jak děti vést. Problém je o to složitější, že dnes souběžně působí protikladné hodnotové systémy, což dále znejišťuje rodiče v cílech a metodách jejich výchovného působení“ (Havlík, Kořa, 2004, s. 73-74).

Je důležité, aby dítě dostávalo doma všeho, co potřebuje. Základem je dobré zázemí v rodině. Za prioritní v rodinné výchově považují jasné rozlišování dobra a zla, neagresivní řešení konfliktů a respektování zájmů druhých lidí. Nejdůležitějším měřítkem rodičovského zájmu o svého potomka je společně strávený čas. Společné chvílky, rozhovory, výlety, cokoli co děláme dohromady prohlubuje rodinu. Jak se říkalo za starých časů, vštípujeme našim dětem ušlechtilé zájmy. Toto vštípování začíná už výběrem hraček, výlety, dovolenou, společnou prací, vyprávěním si, návštěvou kulturních akcí, kina apod. Je tedy podmíněno společně tráveným časem. Triviální pravdou je, že dítě nedělá to, co po něm rodiče chtějí, dělá to, co

mu rodiče předvádějí. „*Interakce mezi členy rodiny je nejvýraznějším faktorem, který ovlivňuje psychologické „well-being“ v rodině. Právě každodenní opakující se interakční vzorce, utvářejí celkovou, jedinečnou atmosféru rodin*“ (Sobotková, 2001, s. 44).

Dítě ve svém vývoji prochází několika obdobími vzdory. Jedno se objevuje zrovna v období dospívání. U některých dětí je průběh puberty mírný, jiné potřebují větší odstup rodičů. Není ovšem pravda, co uvádějí i někteří psychologové a psychiatři, že se všechny děti v tomto období s rodiči vnitřně rozcházejí. Mnoho výzkumů ukázalo, že rodiče mají k dospívání svých dětí dvojznačný postoj. Na jedné straně je těší dospělost a samostatnost dětí, na druhé straně v sobě nedokážou jednoznačně potlačit zaběhnutou roli pečovatelů a ochránců dítěte (Matoušek, Matulová a kol. , 1996).

První zkušenost s využíváním volného času získáváme v rodině. Prvními vzory jsou pro děti, jak jsem již zmínila, právě rodiče. Děti přebírají a napodobují jejich životní styl, učí se žít určitým způsobem.

Důležité je, o jaký typ rodiny se jedná, zda o rodinu malou nebo velkou, uzavřenou či otevřenou, počet dětí v rodině, jejich věk, věk rodičů, styl rodinné výchovy apod.

Rodina rozvíjí mezilidské vztahy a klade základy hodnotové orientace. Na volný čas dětí v rodině jako zdroj pozitivních i negativních vlivů působí především objektivní podmínky života a výchovy dětí v rodině; její velikost a úplnost nebo pozdější zakládání rodiny. (v České republice se průměrný věk rodiček v desetiletí mezi roky 1991 a 2002 zvýšil ze 24,73 na 27,8 roku) (Hofbauer, 2004 s.57).

Při realizaci volného času uvnitř rodiny je důležité, aby rodiče byli pro své děti inspirativní a aby plnili funkci iniciátora a spoluorganizátora aktivit svých dětí a celé rodiny.

Rodina může svoje děti učit k volnému času přistupovat tvůrčím způsobem a vytvářet postoje které budou ochotny a schopny v budoucnosti uplatňovat i po založení vlastní rodiny.

Toto působení se uskutečňuje:

- Nápodobou a reprodukcí (modelováním, sociálním učením) vzorců pozitivního volnočasového chování rodičů prostřednictvím účasti dětí na aktivitách rodiny: společenských hrách, společných návštěvách kulturních a společenských zařízeních, domácích oslavách a zábavách, setkání s příbuznými a přáteli, návštěvách koncertů, divadel; při výletech, vycházkách; různých formách pobytů v přírodě, rodinných dovolených. Je zde však veliké riziko a to v případě, že rodiče preferují ve svém

volném čase nicnedělání, nudu, konzumní způsob života nebo vysloveně protispolečenské aktivity.

- Uskutečňování individuálních i společných pravidelných zájmových činností dětí v rodině (sportovních, turistických, uměleckých, technických, přírodovědných, zábavných aj.). Dítě naváže na zájem rodičů nebo přejde do jiné oblasti. Rodiče tak v obou případech nacházejí ve svých dětech pokračovatele a přispívají k vytváření žádoucí kontinuity svého výchovného působení.
- Citlivým sledováním a cílevědomým reagováním na potřeby, zájmy a nadání dětí, které se k takové činnosti samy přihlásí nebo jež k účasti na ní rodiče přímo vybidnou a podpoří i její realizaci mimo rodinu. K postupnému osamostatňování dochází s rostoucím věkem a rozvíjejícími se zájmy. Děti vstupují se svými vrstevníky do dalších výchovných prostředí (sdružení dětí a mládeže, zájmové činnosti, sportovní oddíly, technické zájmové kroužky, sdružení na ochranu přírody aj.). V těchto výchovných zařízeních děti své zájmy a nadání rozvíjejí soustavě a na náročné odborné i výchovné úrovni.

„Praktické zkušenosti v tomto směru získávají a pozitivní postoje si osvojují spontánně v denním životě i cílevědomým výchovným působením. Vzorce volnočasového chování svých rodičů uskutečňují plynule i rozporně, přejímají je i odmítají; někdy se snaží je napodobovat, jindy se od nich osvobodit a vlastními přístupy a řešeními je překonávat. Na dosavadní praxi tak navazují souladně, nebo naopak kriticky a výsledné postoje někdy přenášejí do celého svého života. Společným východiskem při tom je (či měl by být) dostatek času věnovaný rodiči dětem, jejich poučený a aktivní přístup k tomu, aby se děti učily svůj volný čas využívat k rozvoji sebe i ve prospěch druhých. Takový přístup však dnes není zdaleka vlastní každé rodině, poměrně častý je naopak nezájem o to, čím se její děti ve volném čase zabývají. Podle šetření IDM Praha z roku 1995 činil objem času, v němž se rodiče věnují svým dětem; v pracovním dni méně než půl hodiny u 25% otců a 2% matek a více než tři hodiny pouze u 6% otců a 35% matek. O víkendech byl stav příznivější: méně než půl hodiny se věnovalo jenom 5% otců a 1% matek a více než tři hodiny 44% otců a 70% matek. V průběhu devadesátých let se však i tento rozsah času věnovaný rodiči dětem snižoval“ (Hofbauer.2004, s.62).

4.4 Komunikace a média

Součástí volného času a mládeže jsou média a komunikace. Komunikace (lat. *communicare*=spojovat), forma sociálního styku spočívající ve sdělování informací.

„Komunikace je sdílení a setkání významů- tak alespoň praví teorie. Teorie je mnohdy užitečná a pomáhá nám pochopit realitu. Každá komunikace mezi dvěma jedinci v sobě nese riziko, že při ní dojde ke zkreslení významů, ovšem při komunikaci mezi osobami různých generací (např. mezi mládeží a dospělými) se nutně vyskytne problémů ještě víc“ (Ward, Adams, Levermore, , s.23).

Média jsou sdělovací prostředky, které stále častěji zprostředkovávají informace. Umožňují ovlivňování velkých skupin lidí najednou a také jejich aktivní zapojení do komunikace.

Média prošla ve 20.století prudkým vývojem. Rozšířila svou nabídku z hlediska obsahu i metod, zvýšila vliv, význam i dosah (knihy, časopisy, film, rozhlas, televize). V posledním desetiletí doplnila média tištěná, akustické a obrazové o média spjatá s rozvojem elektronických technologií (mobilní telefony, počítače, internet). Právě tyto nové formy komunikace se staly součástí denního života rostoucího okruhu příslušníků společnosti. Pomáhají spojovat všechna prostředí a prostupují volný čas na všech úrovních- od intelektuální po celospolečenskou, od místní po světovou. Volnočasová výchova musí reagovat také na odvrácenou stranu, kterou má jejich působení. Tzn. jednak přecenění diváckého a uživatelského přístupu na úkor vlastní aktivity a spoluúčasti, jednak na propagaci násilí, šíření pornografie a dalších negativních jevů. Právě v rodině , škole i ve volném čase se děti a mladí lidé setkávají s médii. Prostřednictvím médií děti a mladí lidé se dostávají do dění ze života dospělých i svých vrstevníků. Také díky médiím uspokojují svoje zájmy, prožívají chvíle napětí, inspirují se pro nové způsoby oddechu a zábavy.

„Vliv médií na každého jednotlivce a zejména na mladé lidi, jejichž osobnost se teprve utváří, je zatím nedostatečně prozkoumán. Objevují se názory, které například příčiny delikvence a násilí spatřují především ve vlivu médií, zejména pak televize, jiní je vidí ve stavu celé společnosti a podobně. O tom lze samozřejmě diskutovat. Nesporné ale je, že se výrazně mění systém osobních vzorů mladých lidí, a to především pod vlivem médií. Objevil se pojem tzv. celebrit, tedy právě lidí vnějšně úspěšných, kteří se stávají mnohým mladým lidem vzory, jimž se snaží přiblížit a je napodobovat“ (Pelikán, 1995, s.17).

Pro předcházející generace byly typické literární vzory, ty však už nejsou díky tomu, že je četba nahrazena jinými médii. Vzory osobní lidské (rodiče, blízcí lidé apod.) sice zůstávají, ale nacházejí se v poněkud jiném postavení než dříve. Nedostatek času strávený právě s těmito osobami bývá právě častou příčinou.

Mediální výchova je novým způsobem vzdělávání. Média mají v životě současné mládeže velmi výrazné postavení.

„Hlavním cílem mediální výchovy je zvyšování mediální gramotnosti. Mediální gramotnost tvoří poznatky a dovednosti, které nám pomáhají na média nahlížet kriticky, což je důležité proto, abychom si od nich udrželi odstup a nenechali se zbytečně ovlivňovat. Je to schopnost využívat média ke svému prospěchu- aktivní naplnění volného času, kvalitní informace a zábava. Jedinec by měl umět kontrolovat vlastní využívání médií“ (Miečenko, Jiráček a kol., 2007, s.9).

5 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání, výchovná a ubytovací zařízení a jiné subjekty pracující s mládeží v České republice

Na utváření způsobu života jedince, na jeho hodnotovou orientaci a v dospělosti i na jeho pracovní výkon má vliv způsob odpočinku a rekreace. Nejvýznamnějším úkolem výchovy ve volném čase je naučit děti racionálně odpočívat.

5.1 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání- středisko volného času (dům dětí a mládeže, stanice zájmových činností)

Střediska volného času (SVČ) jsou zpravidla právní subjekty. Domy dětí a mládeže jsou zařízení se širokou zájmovou působností. Pokud se zabývají pouze jednou oblastí, mají název stanice zájmových činností. Jejich služby (stejně jako v ostatních zařízeních zájmového vzdělávání) mohou jako účastníci využívat děti, žáci, studenti, pedagogové, rodiče s dětmi, příp. další zájemci.

Formy zájmového vzdělávání jsou stanoveny vyhláškou o zájmovém vzdělávání:

- **Zájmová činnost příležitostná-** tato činnost je organizována nebo přímo řízena pedagogem a je časově vymezena. Akce, které nabízí jsou organizované příležitostně nebo cyklické a mají výchovně-vzdělávací či rekreační charakter. Činnost má stanovený začátek a konec a přes možnou pravidelnost nejde o činnost průběžnou. Není spojena s pobytem mimo míst, kde SVČ vykonává činnost. Jedná se např. o místní turnaje a soutěže, výlety, přehlídky, exkurze, divadelní představení, cykly přednášek. SVČ si vede interní dokumentaci k těmto aktivitám, jejíž forma není stanovena.
- **Pravidelná zájmová činnost-** tato činnost je organizována v zájmových útvech, zpravidla bývá takto označována- kroužek, soubor, klub, oddíl, kurz. Účastníci jsou přihlášení k pravidelné docházce.
- **Táborová činnost-** tato činnost je organizována s dětmi, mládeží příp. s rodiči a dětmi. Bývá provozována zpravidla v době dlouhodobého volna, o prázdninách, a to mimo sídlo SVČ. Tyto tábory mohou mít rekreační formu nebo formu odborného soustředění, které završuje celoroční práci zájmového útvaru.

- Osvětová činnost- SVC mohou poskytovat odbornou pomoc ostatním subjektům pečujícím o volný čas dětí a mládeže v rezortu školství i občanským sdružením pracujícím s dětmi a mládeží a sdružením dětí a mládeže. Na požádání poskytují pomoc podle svých profesionálních a prostorových podmínek formou seminářů, školení, přednášek, vzorových akcí, kurzů, vydávání metodických materiálů, podílem na zpracování projektů apod. SVC mohou také shromažďovat a poskytovat informace vedoucí mimo jiné k prevenci sociálně patologických jevů.
- Individuální práce s účastníky vedoucí k rozvoji nadání- vytvářejí se zde speciální zájmové útvary pro talentované jedince, také zde dochází k individuální práci s dětmi mimo zájmové útvary (konzultace, umožnění práce v odborných pracovnách apod.), individuální či skupinové konzultace pro práce Středoškolské odborné činnosti, řešení tématických úkolů, odborná soustředění, specializovaná nabídka spontánních aktivit.
- Nabídka otevřených spontánních aktivit- je to průběžná nabídka činností, které jsou pedagogy pedagogicky a organizačně ovlivňovány nepřímo. Patří sem např. otevřená hřiště či sportoviště, internetové pracovny, čítárny, herny apod. tato nabídka bývá využívána skupinami účastníků nebo individuálně neorganizovaně podle jejich zájmu. Spontánní činnosti nemají vymezen pevný začátek ani konec, jsou dány pouze dobou provozu zařízení. Nabídka není zpravidla podmiňována různými organizačními či provozními omezeními a tyto činnosti jsou přístupné všem zájemcům. Při těchto činnostech pedagog zajišťuje především bezpečnost tam, kde je to nutné. Dále může při některých činnostech také vystupovat jako rádce, konzultant nebo činnost účastníkům motivovat. Nabídku spontánních činností pro talentované děti a mládež s vyhraněnými zájmy je možno sem také zařadit např. zpřístupněné laboratoře, ateliéry, chovatelská pracoviště, počítačové a další odborné pracovny. Účastníci zde pod vedením odborníka rozvíjejí projevený talent v době mimo pravidelnou zájmovou činnost a to individuálně nebo ve formálních skupinách.
- Organizace soutěží a přehlídek vyhlašovaných nebo spoluvyhlašovaných MŠMT ČR- je to speciální forma zájmového vzdělávání. SVC z pověření svého orgánu veřejné správy nebo zřizovatele organizují kola postupových soutěží či přehlídek (Hájek a kol., 2008).

5.2 Školská výchovná a ubytovací zařízení

Tato zařízení zajišťují žákům a studentům vzdělávání, sportovní a další zájmové činnosti v době mimo vyučování, celodenní výchovu, stravování a ubytování. Patří sem domovy mládeže, internáty a školy v přírodě.

5.2.1 Domov mládeže (DM)

Je to školské zařízení, které zabezpečuje žákům SŠ a studentům VOŠ ubytování, stravování a kvalifikované výchovné působení. Žáci a studenti jsou vedeni k plnohodnotnému využívání volného času. DM mohou být určeny jedné střední škole, učilišti nebo mohou být samostatné a sloužit žákům více škol. Vychovatelé pracují s žáky rozdělených do výchovných skupin. Počet žáků a studentů ve skupině je 20-30, pokud je skupina složena pouze ze studentů VOŠ, je jejich počet 40-50. Žáci v DM vykonávají přípravu na vyučování, která bývá v režimu DM označována jako doba studijního klidu a není vhodné ji rušit jinými činnostmi.

Pedagogové v DM podle své kvalifikace v DM garantují jednu oblast zájmové činnosti (např. sport, šití, výtvarné aktivity, hudební, pěveckou činnost apod.) nebo pečují o zařízení nebo pracovnu pro tuto činnost (např. sportovní náčiní, žákovskou knihovnu, posilovnu, internetové pracoviště apod.) Výchovné poslání DM pomáhá naplňovat právě rozvoj zájmové činnosti. Pro tento věk je typická široká škála zájmů, které jsou už většinou na dosti hluboké a stálé úrovni. A tak by v DM měl být právě dostatek prostoru pro realizaci nejrůznějších zájmů, které přinášejí seberealizaci a posílení sebevědomí. Vychovatel by měl během své služby působit jako iniciátor, vedoucí a rádce zájmových aktivit.

Jsou zájmy, které nelze plně rozvinout v DM, atak bývá žákům a studentům umožňována účast v organizovaných činnostech, které nabízejí v místě ostatní subjekty (např. sportovní oddíly, taneční kurzy, základní umělecká škola apod.).

5.3 Výchovná zařízení pro ústavní výchovu

Mezi tato zařízení patří diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav. Stručně okomentujeme jedno z těchto zařízení, kterým je dětský domov.

5.3.1 Dětský domov (DD)

Je to výchovné zařízení pro ústavní výchovu dětí. Zajišťuje výchovnou, hmotnou a sociální péči dětem, které nemohou být ze závažných důvodů vychovávány ve vlastní rodině, nemohou

být osvojeny nebo umístěny v jiné formě rodinné péče. Pečuje o děti zpravidla od 3-18 let, popř. do ukončení přípravy na povolání.

Do DD se umísťují děti, u nichž soud nařídil ústavní výchovu nebo které je třeba okamžitě umístit do náhradní výchovy nahrazující výchovu rodičů na dobu, než rozhodne soud. Rodinná skupina je základní organizační jednotkou. Způsob života této skupiny a její prostředí jsou přizpůsobeny životu v rodině. Do stejné skupiny se zásadně zařazují sourozenci.

Předškolní děti docházejí z DD do mateřské školy, žáci do příslušného stupně školy základního či středního vzdělávání, příp. studenti do vyššího odborného či vysokoškolského vzdělávání. Mateřská a základní škola mohou být zařazeny při DD. Značný význam dítěte pro jeho celkový rozvoj mají činnosti ve volném čase. Přímo v dětském domově mohou děti navštěvovat rozmanité druhy zájmových činností nebo jsou přihlášeny do různých zájmových a sportovních organizací. Volný čas také bývá obohacován sportovními akcemi, výstavami, účastí v různých soutěžích. Různé zájmové činnosti rekreačního, sportovního a turistického zaměření jsou určeny pro ty děti, které nemohou trávit prázdniny u rodičů.

5.4 Nestátní neziskové organizace (NND)

Organizace dětí a mládeže a občanská sdružení jsou dalšími výraznými subjekty, které pracují s dětmi a mládeží. Řada těchto organizací působí na území celé republiky (Skaut, Pionýr, Duha, Česká tábornická unie, Sokol a další tělovýchovné organizace, zájmové sdružení rybářů, hasičů apod.). Pouze místní působnost má řada organizací (např. různá sdružení přátel při školách a školských zařízeních).

„Řada sdružení je ustanovena podle zákona o sdružování občanů. Zakládat sdružení mohou občané (ale i právnické osoby), čímž se stávají právnickými osobami se všemi náležitostmi z toho plynoucími. Sdružení vzniká registrací u ministerstva vnitra. Jiným typem subjektů jsou obecně prospěšné společnosti (OPS) a školské právnické osoby (např. salesiánská střediska mládeže)“ (Hájek a kol., 2008 , str.150).

NNO svou činností významnou měrou doplňují a obohacují výchovně-vzdělávací činnost škol, školských zařízení a rodin. Děti si zde mohou přirozeným způsobem rozvíjet své schopnosti, dovednosti a talent a připravují se zde na budoucí život.

5.5 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (NZDM)

Tato zařízení jsou určena dětem a mládeži (klientům), kteří se nacházejí v obtížné životní situaci (narušené rodinné nebo vrstevnické vztahy, problémy ve škole nebo v zaměstnání, nízká životní a sociální úroveň, zdravotní handicap apod.). Nebo jsou-li tito klienti ohroženi sociálně patologickými jevy (kriminalita, zneužívání návykových látek, násilí, diskriminace, záškoláctví, nezaměstnanost) nebo mají-li vyhraněný životní styl neakceptovatelný většinou společnosti (ideologické skupiny, gangy). Cílem těchto zařízení je doprovázet tyto jedince v obtížných životních situacích a přispívat ke zlepšení kvality jejich života.

NZDM nabízí tyto základní formy služeb:

- Klient může do zařízení vstoupit volně a pobyt zde uzpůsobit osobním potřebám. Oproti ulici umožňuje prostor zařízení sociální zařízení, teplo apod. Klient sem může přijít a trávit zde volný čas, vykonávat zde osobní činnosti (přípravu domácích úkolů, četbu knih, časopisů apod.)
- Klient zde může vykonávat volnočasové aktivity. Pro tento účel NZDM zajišťuje základní vybavení, asistuje klientům při jejich svépomocných volnočasových aktivitách. Jsou zde k dispozici základní technické vybavení pro trávení volného času (výtvarné potřeby, společenské hry, knihovna, papír, tužky apod.). NZDM připravuje pro své klienty i základní nabídku programů, avšak zachovává možnost individuální volby. Nabízeny bývají i výjezdové akce. Programy těchto zařízení jsou na bázi zážitkové pedagogiky.
- Nabídka sociálních služeb, které NZDM zajišťuje, je založena na kontaktní práci s klienty (navázání kontaktu, zjištění individuálních potřeb), situační intervenci (pracovník vykonávající službu je schopen kdykoli v provozní době zařízení reagovat na vzniklé problémy klientů a poskytnout jim okamžitou situační intervenci a pomoc při řešení běžných problémů), základním poradenství (pracovník dokáže, dostane-li se klient do problému, zorientovat ho v něm, při řešení problému provést rozbor dalších možností a tato řešení s jejich pravděpodobnými následky klientovi vysvětlit, zprostředkovat mu návaznou pomoc a přístup k veřejně dostupným informacím a umožnit mu, aby jim porozuměl a uměl použít). Zařízení bývá propojeno s prací terénního sociálního pracovníka, využívá jeho kontaktní práci při získávání klientů a poskytuje mu zázemí pro jeho činnost.

- NZDM nabízí také programy z oblasti prevence se zaměřením na snížení rizik sociálně patologických jevů (agresivita, šikana, užívání návykových látek apod.) Zařízení také pořádá např. kurzy a výcviky zaměřené na nácvik základních sociálních dovedností směřujícím k předcházení sociálně patologických jevů.

5.6 Živnostenské podnikání k dětem a mládeži

Další početnou skupinou jsou různí organizátoři a provozovatelé nabídky dětských volnočasových aktivit na komerčním základě. Tyto subjekty se zřizují se jako živnosti a mohou se zaměřovat na získávání dovedností (výtvarné či hudební kurzy apod.) nebo na sociální služby pro zaměstnané rodiče (hlídání dětí spojené s některými zájmovými aktivitami – malování, zpěv, hry na hudební nástroje, tancování apod.) Specifickou oblastí jsou různé provozovatelé táborů. Mezi tyto subjekty naplňující volný čas dětí mládeže musíme zařadit také různé herny, internetové kavárny a diskotéky, jež na základě komerce nabízejí různé aktivity ve volném čase, aniž se snaží o výraznější výchovné působení (Hájek a kol., 2008).

II Praktická část

6 Obecný cíl výzkumu

Jak je již zmíněno v úvodu této práce, cílem našeho výzkumu je zjistit a srovnat, zda mají domovy mládeže pestrou škálu nabídky organizovaných zájmových činností a jak se liší způsob využívání volného času u mládeže studující v místě bydliště a u studentů ubytovaných na domovech mládeže.

6.1 Výzkumné předpoklady

Pro následující šetření jsme si stanovili následující předpoklady:

Předpoklad č. 1:

Mládež ubytována na DM bude upřednostňovat více organizované aktivity než mládež studující v místě bydliště.

Předpoklad č. 2:

Rodiče u mládeže studující v místě bydliště budou častěji rozhodovat o jejich organizovaných aktivitách.

Předpoklad č. 3:

Vychovatelé a učitelé budou častěji ovlivňovat výběr organizovaných aktivit u mládeže, která je ubytována v DM.

Předpoklad č. 4:

Studenty ubytované v DM se věnují organizovaným aktivitám častěji v týdnu než mládež studující v místě bydliště, jelikož jsou tyto aktivity v DM zdarma.

Předpoklad č. 5:

Studenti studující v místě bydliště hodnotí nabídku volnočasových aktivit v Písku jako vyhovující

Předpoklad č. 6:

Studenty ubytované v DM hodnotí nabídku volnočasových aktivit v domovech mládeže jako vyhovující.

6.1 Metoda výzkumu

Sestavili jsme dotazník (uveden v příloze), ve kterém jsme se snažili o srovnání přístupu mládeže ve využívání volného času. Srovnání jsem provedli mezi dvěma skupinami, a to mládeží, která studuje v místě bydliště a mládeží, která je ubytována v domovech mládeže v Písku .

Dotazník jsme rozdělili na tři části. V té první jsme respondentům kladli otázky, z kterých jsme se dověděli jakého jsou pohlaví, zda žijí v Písku, v domově mládeže, jakou školu studují a jaké je jejich rodinné zázemí. Druhou skupinu otázek jsme v dotazníku uspořádali pomocí tabulky, ve které jsou studentům nabízeny možnosti organizovaných a neorganizovaných aktivit. Dotazník uzavírá třetí skupina otázek, zjišťovali jsme četnost jejich zájmových aktivit, rodinné finanční výdaje na zájmové činnosti a zda jsou spokojeni se šíří výběru volnočasových aktivit, které jim město Písek nabízí.

6.2 Charakteristika výzkumného prostředí a výzkumného souboru

Výzkum byl zaměřen na studenty středních škol (Střední průmyslová škola v Písku, Gymnázium v Písku) a studenty Středního odborného učiliště v Písku. Probíhal také na třech domovech mládeže (Domov mládeže a školní jídelna, Budějovická ulice, Domov mládeže SOU). Výzkumu se zúčastnilo celkem 88 respondentů.

Po domluvě s vychovateli a učiteli jsem měla možnost na některých domovech mládeže s dotazníky i sama seznámit a dát pokyny pro jejich vyplnění. Pokud nebylo možné dotazníky na některých školách a domovech mládeže sama uvést, vždy jsem učitele a vychovatele podrobně seznámila s pokyny pro jejich správné vyplnění. Myslím, že dotazník byl srozumitelný a přiměřený věku respondentů. Studenti strávili vyplňováním dotazníku asi okolo 30 minut.

Sběr dat byl prováděn v období 7.3.- 27.3.2011 a zúčastnilo se ho 88 respondentů.

6.3 Způsob vyhodnocení výzkumu

Vyhodnocení dotazníku provedeme pro větší přehlednost formou grafů a tabulek, které budou uvedeny u vyhodnocení jednotlivých otázek dotazníku.

7 Výsledky výzkumu

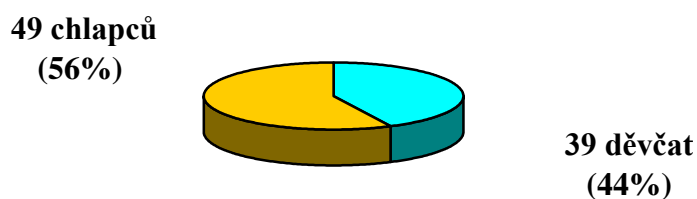
7.1 Údaje o respondentech

(otázky č. 1-4)

Otázka č. 1: Jsi dívka nebo chlapec?– vyplnilo všech 88 respondentů (100%)

Výzkumu se účastnilo celkem 88 respondentů. Dotazník vyplnilo 49 chlapců (56%) a 39 děvčat (44%).

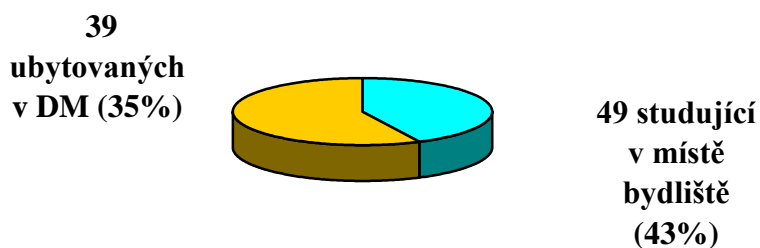
Graf č. 1: Rozdělení respondentů podle pohlaví

Otázka č. 2: Studuješ v místě bydliště nebo jsi ubytovaný v DM– vyplnilo všech 88 respondentů (100%)

Z 88 dotazovaných respondentů je 39 ubytovaných v DM (35%) a 49 respondentů studuje v místě bydliště, popř. dojíždí z okolních vesnic (43%).

Graf č. 2: Rozdělení respondentů studující v místě bydliště a respondentů ubytovaných v DM

Otázka č. 3: Navštěvuješ střední školu nebo střední odborné učiliště?- vyplnilo všech 88 respondentů (100%)

Dotazníky vyplnilo 29 studentů odborného učiliště (33%), 20 studentů z oboru kuchař, číšník (23%), 9 studentů z oboru truhlář, tesař tj. (10%) a 59 studentů středních škol (67%) 12 studentek ze Střední zdravotní školy (14%), 25 studentů z Průmyslové střední školy (28%) a 22 studentů z Gymnázia tj. (25%). Šlo nám při oslovování o to, aby byl výběr respondentů, co nejrůznorodější. Byl velice zajímavý i přístup studentů k vyplňování dotazníku. Překvapivý zájem projevili učni a ochotně se svým skupinovým vychovatelem dotazník vyplnili. Avšak velmi nás zaskočil nezájem studentů gymnázia. Považovali tuto činnost (vyplnění dotazníku) za „ztrátu času“. Studenti z Průmyslové střední školy a děvčata ze Střední zdravotní školy vyplnily dotazník ochotně a bez výraznějších připomínek.

Graf č. 3: Rozdělení respondentů podle školy

Otázka č. 4: Žiješ společně s?- vyplnilo všech 88 respondentů (100%)

společně s oběma rodiči

žiji pouze s matkou

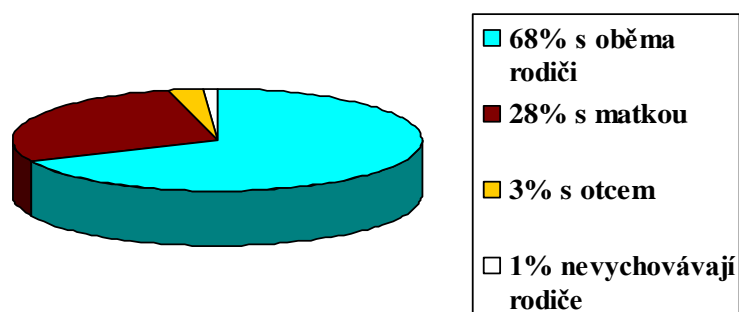
žiji pouze s otcem

nevychovávatel mě rodiče

(pokud chceš, uveď, kdo tě vychovává.....)

Velmi překvapující byl výsledek této otázky. Je alarmující, kolik dětí žije jen s jedním rodičem a vyrůstá tak v neúplné rodině. Společně s oběma rodiči žije pouhých 60 dotazovaných (68%). Pouze s matkou 25 studentů (28%), pouze s otcem 3 studenti (3%) a 1 studenta nevychovávatel rodiče (1%). (Tento student uvedl, že žije u prarodičů).

Graf č. 5: Rodinné zázemí respondentů

7.2 Přehled voleb o organizovaných a neorganizovaných zájmových aktivitách

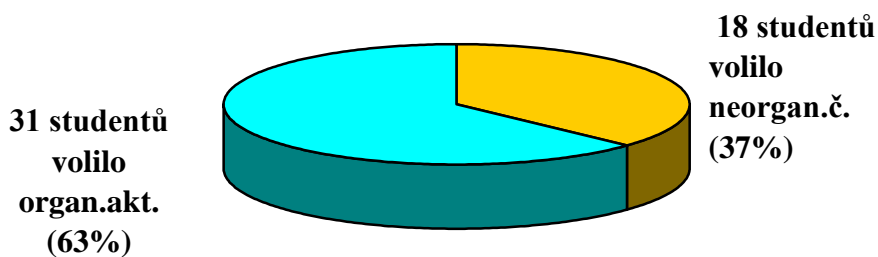
(otázka č.5, 6,7)

Otázka č. 5: Navštěvuješ nějakou organizovanou zájmovou aktivitu (kroužek, trénink apod.)?- vyplnilo všech 88 respondentů (100%)

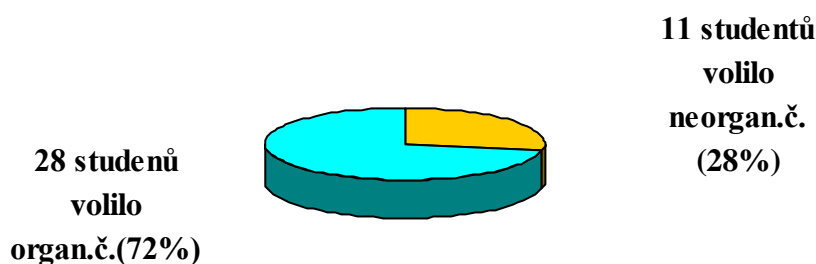
V následujících grafech uvádíme, procentuální rozdíl mezi organizovaným trávením času mládeže z města Písku a jeho okolí a mládeží ubytovanou v DM. Potvrdil se zde náš předpoklad a to, že z mládeže ubytované v DM navštěvuje 28 studentů (72%) organizované zájmové aktivity, avšak z mládeže žijící v místě bydliště jen 31 studentů (63%).

Náš předpoklad se v tomto výsledku potvrdil. Je zde vidět, že studenti z DM jsou vedeni k trávení času organizovanými činnostmi. Tento výsledek může být jednak tím, že nemají tolik možností pro trávení volného času mimo domov mládeže, jelikož jejich vycházky jsou omezeny podle věku, studijních výsledků apod. A druhým důvodem by mohla být finanční nenáročnost organizovaných zájmových aktivit, které bývají většinou v DM zdarma

Graf č. 6: Organizované a neorganizované zájmové aktivity- studenti žijící v Písku a okolí (49 respondentů = 100%)

Graf č. 7: Organizované a neorganizované zájmové aktivity- studenti ubytováni v DM (39 respondentů = 100%)

Dále byla tato otázka předložena respondentům pomocí tabulky, ve které respondenti měli vybrat své organizované a neorganizované zájmové aktivity. Bylo velice zajímavé zjišťovat, co dělá dnešní mládež ve své volném čase.

Na vyhodnocení této otázky použijí také tabulku pro lepší orientaci a přehlednost získaných výsledků. Tyto výsledky uvádíme v tabulce číselným součtem voleb respondentů.

Organizované aktivity volilo při svém výběru celkem 161 respondentů a neorganizované zájmové aktivity celkem 304 respondentů.

Tabulka č. 1: Součet počtu výběru organizovaných a neorganizovaných aktivit

Zájmové aktivity			
organizované		neorganizované	
sportovní činnost	65	sportovní činnost	82
hudební činnost	16	hudební činnost	19
výtvarná činnost	12	výtvarná činnost	9
dramatická, umělecká činnost	15	turistika , pobyt v přírodě	26
mimoškolní vzdělávání (doučování, kurzy, nepovinné před,	29	práce s počítačem (studium, příprava do školy)	65
náboženské org.	6	PC hry, internet	72
pobyt v přírodě	33	chov zvířat	13
		práce na zahradě	6
		návštěva knihovny	12
Celkový součet	161	Celkový součet	304

Otázka č. 6: Kdo rozhoduje a ovlivňuje tvůj organizovaný čas?

Hodnocení této otázky bylo nabídnuto respondentům pomocí vzestupné stupnice (1-5). Hodnotili tak v dotazníku osoby, které ovlivňují a rozhodují o jejich organizovaném volném čase (výběr kroužků, sportovních tréninků apod.). Možnostmi byli členové rodiny, učitelé, vychovatelé, kamarádi, spolužáci, sám respondent nebo někdo jiný.

Zde jsme provedli dvojí hodnocení, pomocí získaného průměru počtu voličů u jednotlivých druhů organizovaných zájmových aktivit. Nejprve jsme se chtěli zaměřit pouze na rozdíl mezi studenty studující v místě bydliště a studenty ubytované v DM, ale oslovil nás jeden z vyučujících ze Střední průmyslové školy (vyučující Základů společenských věd). Zajímalo ho též rozdíl mezi studenty SŠ a studenty SOU.

A tak jsme provedli dvojí hodnocení, pomocí získaného průměru počtu voličů u jednotlivých druhů organizovaných zájmových aktivit.

1. Kdo ovlivňuje a rozhoduje o organizovaném volném čase studentů SŠ a kdo ovlivňuje a rozhoduje o organizovaném volném čase studentů SOU.

Tyto výsledky jsou takové, že studenti SŠ si vybírají své organizované zájmové činnosti nejčastěji sami. V období dospívání a zrání si mladí lidé utvářejí vlastní názory, mají potřebu volnosti a experimentování.

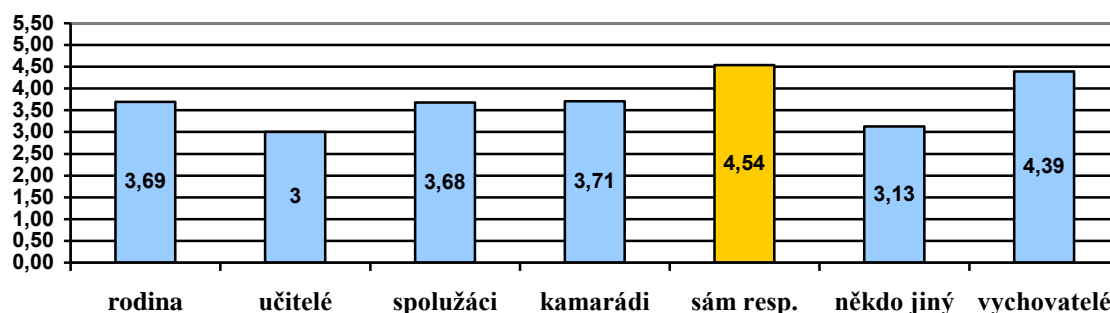
Studenti SOU jsou podle výsledků našeho šetření nejčastěji při výběru organizovaných činností ovlivňováni vychovateli DM. Rozdělení studentů ubytovaných v DM na ty, kteří studují na SŠ a na ty, kteří studují na SOU jsme v předchozích otázkách nezjišťovali, avšak studentů SOU bylo více (22 studentů SOU, 17 studentů SŠ) . Proto jsou výsledky tohoto šetření takové. Myslíme si však, že opravdu vychovatelé často studenty nasměrují. Studenti SOU mají také více volného času, a tak mohou častěji navštěvovat organizované zájmové činnosti.

Tabulka č. 2: Průměrné vyhodnocení u studentů SŠ (59 respondentů)

Legenda	5	Nejvíce
	4	..
	3	..
	2	..
	1	Nejméně

Hodnocení u studentů SŠ	R	ni	průměr
Rodina	218	59	3,69
Učitelé	171	57	3,00
Vychovatelé	101	23	4,39
Spolužáci	214	58	3,68
Kamarádi	219	59	3,71
Sám respondent	168	59	4,54
Někdo jiný	185	59	3,13
Celkem R	1276		
Celkem ni	374		
r	3,41		

Graf č. 8: Míra ovlivňování respondentů SŠ

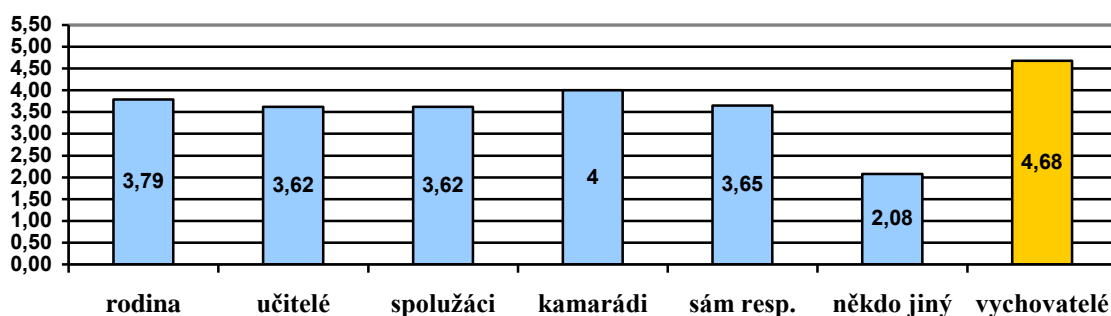

Tabulka č. 3: Průměrné vyhodnocení studentů SOU

Legenda	5	Nejvíce
	4	..
	3	..
	2	..
	1	Nejméně

Hodnocení u studentů SOU	R	ni	průměr
Rodina	110	29	3,79
Učitelé	105	29	3,62
Vychovatelé	75	16	4,68
Spolužáci	105	29	3,62
Kamarádi	116	29	4,00
Sám respondent	106	29	3,65
Někdo jiný	52	25	2,08
Celkem R	669		
Celkem ni	186		
r	3,59		

Graf č.9: Míra ovlivňování studentů SOU

2. Kdo ovlivňuje a rozhoduje o organizovaném volném čase studentů studujících v místě bydliště a kdo ovlivňuje a rozhoduje o organizovaném volném čase studentů, kteří jsou ubytováni v DM.

U obou skupin respondentů je výsledek takový, že o svém organizovaném čase si nejčastěji rozhodují sami. Asi bychom se opakovali, tím že vlastní názory mladých lidí jsou důležité. Být

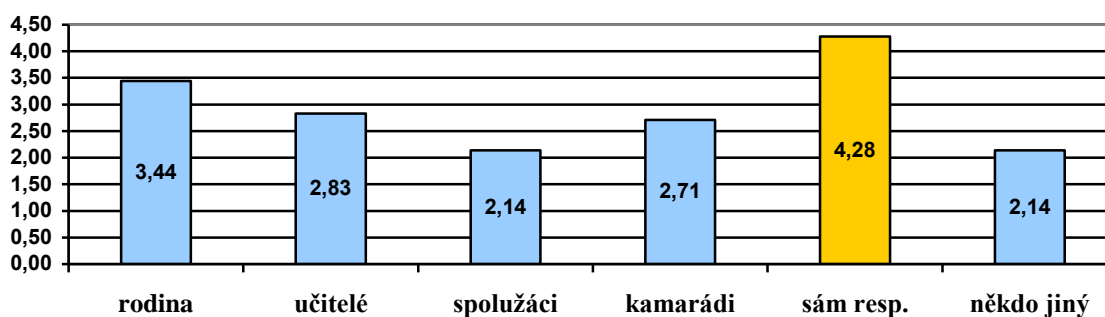
schopen samostatnosti a zodpovědnosti za svá rozhodnutí, je to, co se od dnešní mládeže očekává. Přesto si myslíme, že dospívající nemají ještě dostatek zkušeností a nedovedou se dostatečně orientovat ve všech oblastech zájmových činností. Proto je ovlivňování rodiči nebo pedagogy velice důležité.

Tabulka č. 4: Průměrné vyhodnocení studentů studujících v místě bydliště

Legenda	5	Nejvíce
	4	..
	3	..
	2	..
	1	Nejméně

Hodnocení u studentů z Písku (a okolí)	R	ni	průměr
Rodina	169	49	3,44
Učitelé	139	49	2,83
Spolužáci	105	49	2,14
Kamarádi	133	49	2,71
Sám respondent	210	49	4,28
Někdo jiný	105	49	2,14
Celkem R	816		
Celkem ni	294		
r	2,77		

Graf č. 10: Míra ovlivnění respondentů studujících v místě bydliště

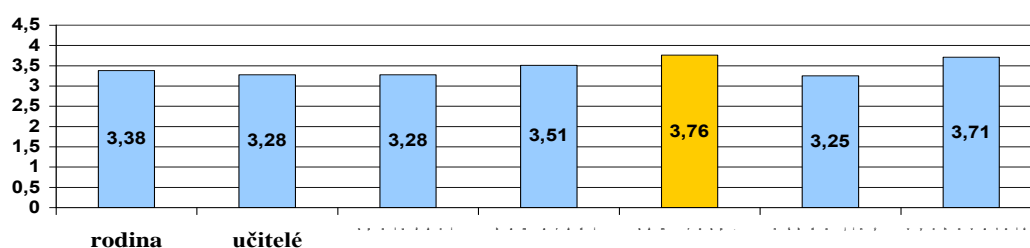

Tabulka č.5: Průměrné vyhodnocení studentů ubytovaných v DM

Legenda	5	Nejvíce
	4	..
	3	..
	2	..
	1	Nejméně

Hodnocení u studentů ubytovaných v DM	R	ni	průměr
Rodina	132	39	3,38
Učitelé	128	39	3,28
Vychovatelé	145	39	3,71
Spolužáci	128	39	3,28
Kamarádi	137	39	3,51
Sám respondent	147	39	3,76
Někdo jiný	127	39	3,25
Celkem R	816		
Celkem ni	273		
r	2,98		

Graf č.11: Míra ovlivnění studentů ubytovaných v DM

U této otázky jsme předpokládali, že to budou vychovatelé, kdo nejčastěji ovlivňuje výběr jejich organizovaných aktivit. V tabulce a pomocí názorného vyjádření na grafu je zřejmé, že vychovatelé se u studentů ubytovaných v DM, umístili na druhém místě.

Otázka č. 7: Kdo rozhoduje a ovlivňuje tvůj neorganizovaný čas, tedy čas o jehož náplni si rozhoduješ zcela sám- odpovědělo všech 88 respondentů (100%)

Možnosti výběru u této otázky byly podány respondentům stejně jako u předchozí otázky. Proto provádíme i stejné vyhodnocení.

1. Kdo ovlivňuje a rozhoduje o neorganizovaném volném čase studentů SŠ a kdo ovlivňuje a rozhoduje o organizovaném volném čase studentů SOU.

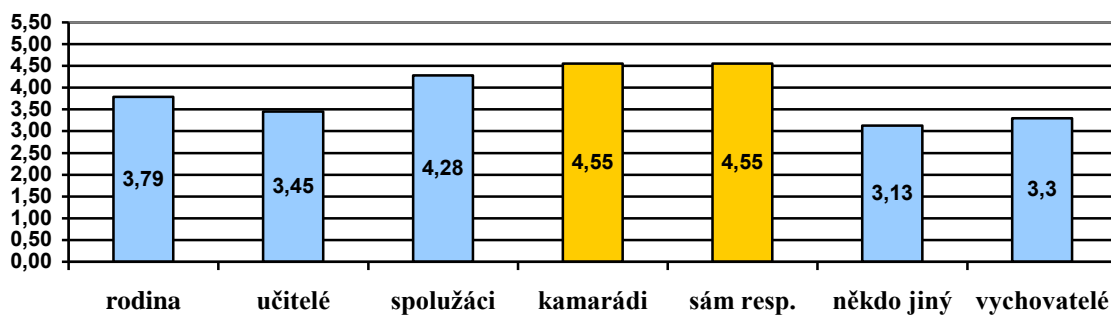
Sami studenti si nejčastěji rozhodují o jejich neorganizovaném volném čase. Je to čas, o jehož náplni si mládež rozhoduje zcela sama. Podle výsledků je vidět, že je to opravdu tak. Na druhém místě se u obou skupin respondentů umístili spolužáci a kamarádi. Vzájemné setkávání s přáteli ve volném čase je pro mládež typické.

Tabulka č. 6: Průměrné vyhodnocení u studentů SŠ (59 respondentů)

Legenda	5	Nejvíce
	4	..
	3	..
	2	..
	1	Nejméně

Hodnocení u studentů SŠ	R	ni	průměr
Rodina	224	59	3,79
Učitelé	204	59	3,45
Vychovatelé	76	23	3,30
Spolužáci	253	59	4,28
Kamarádi	253	59	4,28
Sám respondent	269	59	4,55
Někdo jiný	184	59	3,11
Celkem R	1479		
Celkem ni	377		
r	3,92		

Graf č. 12: Míra ovlivňování respondentů SŠ

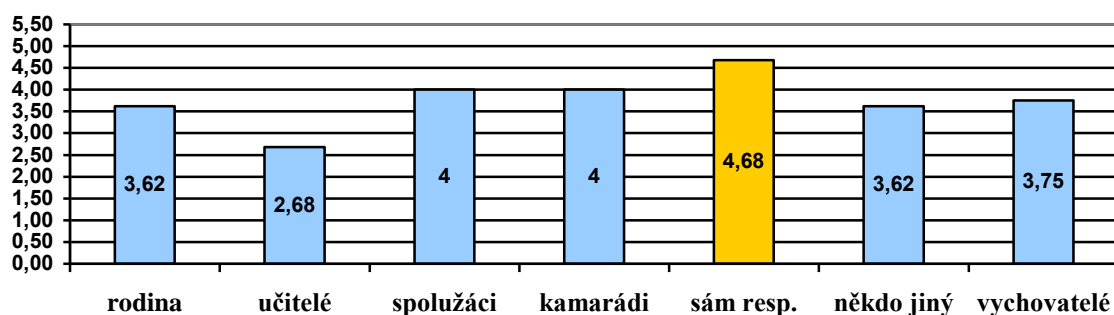

Tabulka č.7: Průměrné vyhodnocení studentů SOU

Legenda	5	Nejvíce
	4	..
	3	..
	2	..
	1	Nejméně

Hodnocení u studentů SOU	R	ni	průměr
Rodina	105	29	3,62
Učitelé	78	29	2,68
Vychovatelé	60	16	3,75
Spolužáci	116	29	4,00
Kamarádi	116	29	4,00
Sám respondent	136	29	4,68
Někdo jiný	105	25	3,62
Celkem R	716		
Celkem ni	186		
r	3,84		

Graf č.13: Míra ovlivňování studentů SOU

2. Kdo ovlivňuje a rozhoduje o neorganizovaném volném čase studentů studujících v místě bydliště a kdo ovlivňuje a rozhoduje o organizovaném volném čase studentů, kteří jsou ubytováni v DM.

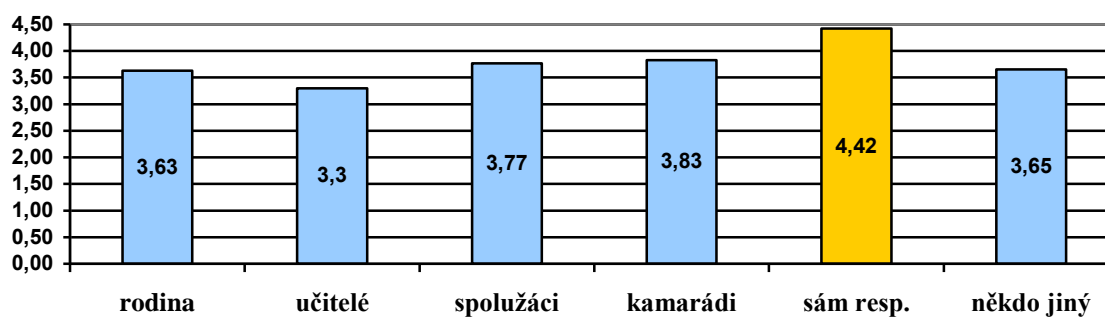
Podobné výsledky šetření u dalších dvou skupin respondentů jsou podobné. Nejčastěji si respondenti rozhodují o svém neorganizovaném čase sami a na druhém a třetím místě se opět umístili spolužáci a kamarádi.

Tabulka č.8: Průměrné vyhodnocení studentů studujících v místě bydliště

Legenda	5	Nejvíce
	4	..
	3	..
	2	..
	1	Nejméně

Hodnocení u studentů z Písku (a okolí)	R	ni	průměr
Rodina	178	49	3,63
Učitelé	162	49	3,30
Spolužáci	185	49	3,77
Kamarádi	188	49	3,83
Sám respondent	217	49	4,42
Někdo jiný	168	49	3,65
Celkem R	1097		
Celkem ni	294		
r	3,72		

Graf č. 14: Míra ovlivnění respondentů studujících v místě bydliště

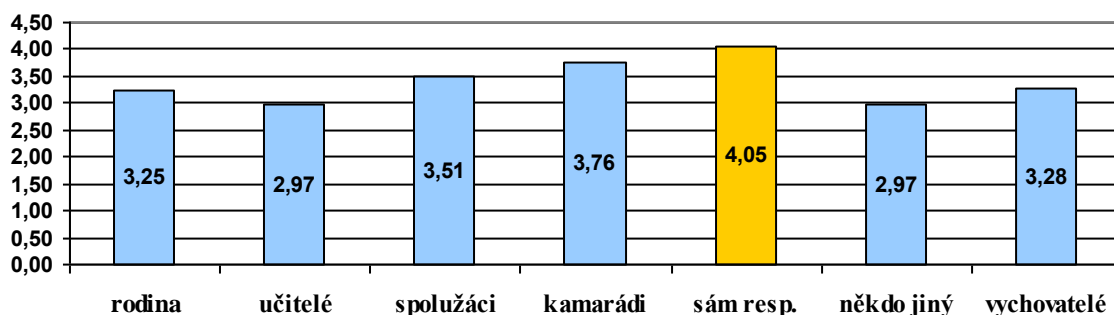

Tabulka č.9: Průměrné vyhodnocení studentů ubytovaných v DM

Legenda	5	Nejvíce
	4	..
	3	..
	2	..
	1	Nejméně

Hodnocení u studentů ubytovaných v DM	R	ni	průměr
Rodina	127	39	3,25
Učitelé	116	39	2,97
Vychovatelé	128	39	3,28
Spolužáci	137	39	3,51
Kamarádi	147	39	3,76
Sám respondent	158	39	4,05
Někdo jiný	116	39	2,97
Celkem R	926		
Celkem ni	273		
r	3,39		

Graf č.15: Míra ovlivnění studentů ubytovaných v DM

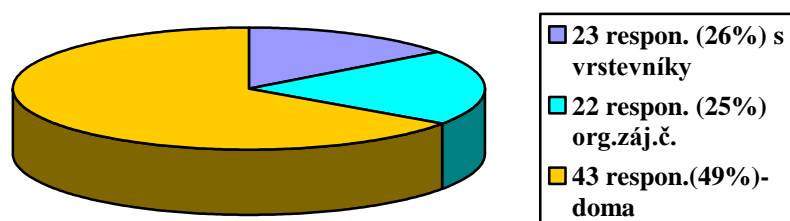
7.3 Přehled o možnostech využívání volného času mládeže

(otázka č.8 -13)

Otázka č. 8: Kde trávím většinou svůj volný čas? – vyplnilo všech 88 respondentů (100%)

V této otázce měli respondenti vybírat ze tří možností. 43 studentů (49%) uvedlo, že svůj volný čas nejčastěji tráví doma, 22 studentů (25%) se ve svém volném čase odevzdává do rukou odborného vedení při nejrůznějších organizovaných zájmových aktivitách a 23 studentů (26%) se ve volném čase schází mimo domov se svými vrstevníky.

Graf č.12: Možnosti jak trávit volný čas

Dále jsme u této otázky předpokládali, že studenti odborných učilišť tráví svůj volný čas spíše neorganizovaně (doma, mimo domov s kamarády) a naopak, že studenti středních škol věnují více volného času organizovaným zájmovým činnostem. Zde se ukázalo, že studenti SŠ nejčastěji tráví jejich volný čas doma nebo s vrstevníky venku a volba organizovaných zájmových činností častěji přitahuje studenty středních učilišť. Jelikož jsem měla možnost

popovídat si na dané téma právě se studenty SOU. Mají více volného času, díky ne tak náročné přípravě na vyučování na rozdíl od studentů SŠ.

Většina těchto studentů SOU je ubytována v DM, což ve výsledku této otázky také určitě hodně rozhodovalo. Organizované zájmové činnosti bývají v DM zdarma, jak jsme již na začátku zmiňovali. Studenti SŠ nejčastěji tráví svůj volný čas doma. Příprava do školy na následující den bývá náročnější než u studentů SOU.

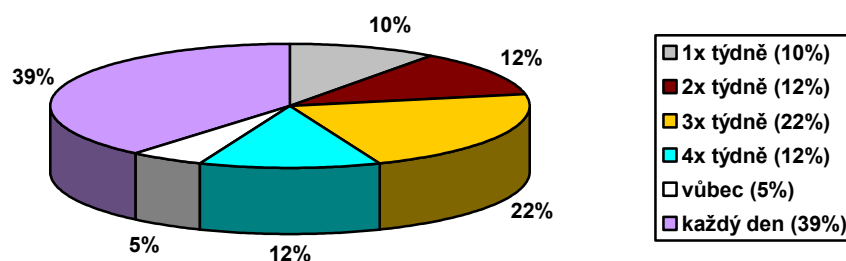
Otázka č.9: Jak často se mohu věnovat svým zájmům?– na tuto otázku odpovědělo všech 88 respondentů (100%)

Výsledky této otázky jsme hodnotili u studentů studujících v místě bydliště a porovnávali s výsledky studentů ubytovaných v DM.

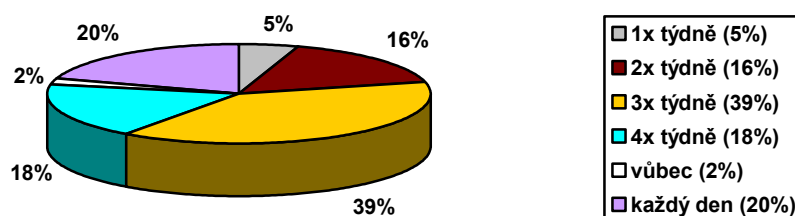
Názorně si pomůže výsečovými grafy.

Respondenti měli šest možností (1x, 2x, 3x, 4x, každý den, vůbec).

Graf č. 13: Délka doby na zájmy studentů ubytovaných v DM

Graf č. 14: Délka doby na zájmy u studentů studující v místě bydliště

39 % studentů ubytovaných v DM se svým zájmům věnují každý den. Myslíme si, že to je na základě kolektivního žití v DM. Jsou se svými vrstevníky v těsném celodenním kontaktu a mohou tak využívat možnosti pro kolektivní aktivity. Také domovy mládeže nabízejí škálu

možností pro využití volného času. V příloze přikládáme přehled možností pro využití volného času domovů mládeže v Písku.

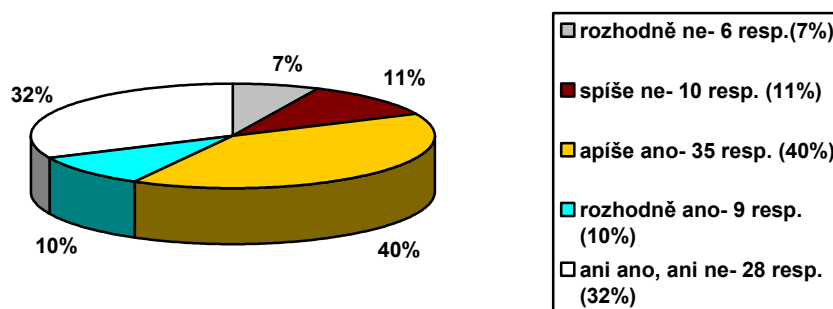
Studenti studující v místě bydliště se svým zájmům každý den věnují z 20%. Je to jistě také tím, že mají doma více rodinných povinností (pomoc v domácnosti rodičům, na zahradě apod.).

Otázka č.10: Jsi spokojen s možnostmi pro využívání svého volného času, které ti nabízí město Písek? – odpovědělo všech 88 respondentů (100%)

Vyhodnocení jsme provedli obecně u všech respondentů. Město Písek má pro mladé lidi řadu organizací pro využití volného času. Přehled většiny z nich je uveden v příloze bakalářské práce. Studenti ubytováni v DM bývají s těmito organizacemi seznamováni a pokud mají zájem mohou je navštěvovat. Musí mít vždy stanovenou přesnou dobu odchodu a příchodu na kroužek, trénink apod. Také je důležité písemné svolení rodičů a vedoucího zájmové organizace, které slouží jako doklad případné kontroly pro vychovatele.

Předpokládali jsme, že nabídka města Písek studenty uspokojuje a náš předpoklad se také potvrdil. Že je nabídka bohatá odpovědělo 44 respondentů (spíše ano- 40%, rozhodně ano- 10%). Naopak, že nabídka možností pro využívání volného času studenty neuspokojuje odpovědělo pouze 16 respondentů (11%- spíše ne, 7%- rozhodně ne).

Graf č. 15: Spokojenost respondentů s možnostmi pro využívání volného času, které jim nabízí město Písek

8 Závěry praktické části

Provedeným výzkumem jsme chtěli zjistit, kdo nejčastěji ovlivňuje mládež při trávení volného času organizovanou i neorganizovanou formou. A jestli nabídku volnočasových aktivit hodnotí studenti jako vyhovující.

Průzkum trávení volného času byl proveden v Domově mládeže, Budějovická ulice v Písku, v Domově mládeže Středního odborného učiliště v Písku, na Středním odborném učilišti v Písku, Gymnáziu v Písku a na Střední průmyslové škole v Písku.

Bylo rozdáno 110 dotazníků (22 dotazníků v každé organizaci). Z toho bylo možno použít 88 dotazníků ke zpracování.

V úvodu praktické části bakalářské práce jsme vyslovili šest předpokladů, u kterých jsme očekávali, že výzkum potvrdí nebo naopak vyvrátí.

Předpoklad č. 1:

Předpokládali jsme, že mládež ubytovaná v domovech mládeže bude upřednostňovat více organizovaných aktivit než mládež studující v místě bydliště. Průzkum nám náš předpoklad potvrdil. Studenti ubytovaní v DM se organizovaným zájmovým činnostem věnují ze 72% a studenti studující ve městě Písek ze 63%.

Předpoklad č. 2:

Že jsou to rodiče, kdo studenty studující ve městě Písek nejčastěji rozhodují o jejich organizovaném volném čase, byl náš další předpoklad. Tento předpoklad průzkum nepotvrdil. Rodiče této skupiny respondentů se umístili až na pátém místě. Sami studenti si nejčastěji rozhodují o jejich organizovaném volném čase.

Předpoklad č. 3:

Dále jsme předpokládali, že vychovatelé a učitelé budou častěji ovlivňovat organizovaný volný čas u studentů, kteří jsou ubytováni v DM. V tomto šetření se vychovatelé umístili na druhém a učitelé na čtvrtém místě. Opět se na výsledcích ukázalo, že právě sami studenti si o svém organizovaném volném čase nejčastěji rozhodují sami.

Předpoklad č. 4:

Předpoklad čtvrtý se týkal studentů studujících v místě bydliště v porovnání se studenty ubytovaných v DM. Předpokládali jsme, že studenti ubytovaní v DM se věnují organizovaným

aktivitám častěji v týdnu než mládež studující v místě bydliště. Studenti ubytováni v DM se svým zájmům věnují častěji v týdnu podle našeho výzkumu. Myslíme si, že to je na základě kolektivního žití v DM. Jsou se svými vrstevníky v těsném celodenním kontaktu a mohou tak využívat možnosti pro kolektivní aktivity. Také domovy mládeže nabízejí škálu možností pro využití volného času zdarma.

Předpoklad č.5, 6:

Z uvedených faktů vyplývá, že studenty studující v místě bydliště a studenty ubytované v DM uspokojuje nabídka volnočasových aktivit města Písek. Tyto dva předpoklady se potvrdily.

Závěr

Práce s mládeží v jejich volném čase je mojí profesí, proto je moje bakalářská práce zaměřena právě problematice trávení volného času mládeže. V první až čtvrté kapitole teoretické části jsem se věnovala konkrétním poznatkům (vymezení klíčových pojmů, volný čas a jeho pojetí, pedagog volného času a faktory ovlivňující trávení volného času). V páté kapitole se zaměřuji na rozdělení školských zařízení pro zájmové vzdělávání, výchovná a ubytovací zařízení a jiné subjekty pracující s mládeží v České republice.

V praktické části jsem provedla výzkumné šetření kvantitativní metodou.

Jak již zmiňuji v úvodu bakalářské práce, cílem výzkumu bylo najít odpověď na otázku, jakým způsobem dnešní mládež tráví volný čas, které činnosti preferuje, jak jsou studenti spokojeni s nabídkou zájmových činností a jaké zájmové organizace navštěvují.

Dle mého názoru je nabídka ke smysluplnému využívání volného času mládeže neobyčejně široká. Mládež má mnoho možností a příležitostí k hodnotnému naplnění jejich volného času ve městě Písek i v domovech mládeže. Právě rozdíl v trávení volného času mládeže, která studuje v místě bydliště a mládeží, která je ubytována v domovech mládeže mě velice zajímal. Snažila jsem se zjistit, kdo ovlivňuje mládež při výběru jejich volnočasových aktivit. Z uvedených faktů vyplývá, že sami studenti si rozhodují o tom, jak budou trávit jejich volný čas. Jejich výběr je však často smysluplný a hodnotný.

Moje bakalářská práce mi ukázala, že mládež tráví svůj volný čas velmi pestře a různorodě. Domovy mládeže mají širokou škálu organizovaných i neorganizovaných zájmových činností, které studenti často využívají. Stejně tak i město Písek má pro mladé lidi dostatek nabídek volnočasových činností.

Na závěr bych chtěla opomenout, že zájmy dnešní mládeže se velmi mění. A tak by bylo dobré se vždy snažit, ať už jako rodič nebo pedagog, mladé lidi podporovat, vhodnými a nenásilnými prostředky motivovat k aktivnímu trávení volného času.

Seznam použité literatury

ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Karolinum, 1997, 415 s.
ISBN 80-7066-534-3.

GILLERNOVÁ I.; HERMOCHOVÁ, S. *Sociální dovednosti učitele*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 17-042-90.

HAVLÍK, R.; KOŤA J. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002. 184 s.
ISBN 80-7178-635-7.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004,
ISBN 80-7178-927-5.

KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. 216 s.
ISBN 978-80-7367-383-3.

SAK, P. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha, Petrklíč, 2000, 291 s. ISBN 80-7229-042-8

SAK, P.; SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda servis, 2004. 240 s.
ISBN 80-86320-33-2

SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001. 173 s.
ISBN 80-7178-559-8.

PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.

PÁVKOVÁ, J.; HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; HRDLIČKOVÁ, V.; PAVLÍKOVÁ, A.,
Pedagogika volného času. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 80-7178-711-6

PELIKÁN, J. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium servis, 1995. 243 s.
ISBN 80-85498-27-8.

PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. 322 s.
ISBN 80-7178-772-8

MATOUŠEK, O.; MATULOVÁ, A.; KOPELDOVÁ, B.; CHALIPOVÁ, J.; HALÍK, T. *Práce s rizikovou mládeží. Projekt LATA a další alternativy věznění mládeže*. Praha: Portál, 1996.
ISBN 87-5698-456.

VÁŽANSKÝ, M. *Volný čas a pedagogika zážitku*. Brno: MU, 1992. 64s.
ISBN 80-210-0428-2.

WARD, P.; ADAMS S.; LEVERMORE, J. *Jak se připravovat na práci s mládeží*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-044-8.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 2: Ukázka vyplněného dotazníku

Příloha č. 3: Přehled volnočasových organizací města Písek

Příloha č. 4: Přehled zájmových činností a možností pro využívání volného času domovů mládeže v Písku

Příloha č.1

DOTAZNÍK

Tento dotazník je zaměřen na zmapování situace nabídky volnočasových aktivit mládeže ve věku 15-18. Je anonymní, proto neuváděj své jméno. Výsledky budou použity v bakalářské práci.

Písemné vyplnění dotazníku- zakroužkuj vybranou možnost

Elektronické vyplnění dotazníku- ztučni písmo vybrané možnosti

Děkuji ti za tvůj čas. M.Tarcalová (monikatarcalova@seznam.cz)

Děkuji ti za tvůj čas.

I. část

1. Jsem:

- a) chlapec
- b) dívka

2. Bydlím:

- a) ve městě Písek
- b) jsem ubytován v DM

3. Navštěvuji:

- a) střední školu
- b) odborné učiliště

4. Žiji společně s:

- a) společně s oběma rodiči
- b) žiji pouze s matkou
- c) žiji pouze s otcem
- d) nevychovávat mě rodiče
(pokud chceš, uveď, kdo tě vychovává.....)

II.část

5. Navštěvuji nějakou organizovanou zájmovou činnost(kroužek, trénink...)?

- a) ano
- b) ne

V následující tabulce je pro tebe připravený přehled aktivit, kterými je možné zabývat se ve volném čase. Tyto aktivity jsou rozděleny na organizované (např. sportovní oddíl, kroužek) a na neorganizované (např. aktivity doma, s kamarády). Vyber a zakřížkuj tu aktivitu, které se tě týkají.

Zájmové aktivity					
organizované			neorganizované		
	ano	ne		ano	ne
sportovní činnost			sportovní činnost		
hudební činnost			hudební činnost		
výtvarná činnost			výtvarná činnost		
dramatická, umělecká činnost			turistika , pobyt v přírodě		
mimoškolní vzdělávání (doučování, kurzy, nepovinné před,			práce s počítačem (studium, příprava do školy)		
náboženské org.			PC hry, internet		
pobyt v přírodě			chov zvířat		
			práce na zahradě		
			návštěva knihovny		

6. Kdo rozhoduje a ovlivňuje tvůj organizovaný volný čas? (výběr kroužků, sport. oddílů apod.):

(Ve vzestupné číselné stupni 1-5 vyber a zakroužkuj jednu číslici, která odpovídá míře, která ti při výběru těchto aktivit pomáhá).

já sám	1	2	3	4	5
rodina	1	2	3	4	5
učitel	1	2	3	4	5
vychovatel	1	2	3	4	5
kamarád	1	2	3	4	5
spolužák	1	2	3	4	5
někdo jiný	1	2	3	4	5

7. Kdo rozhoduje a ovlivňuje tvůj neorganizovaný čas, tedy čas a jehož náplni si rozhoduješ zcela sám:

(Při vyplňování dodrž stejný postup jako u otázky č.5).

já sám	1	2	3	4	5
rodina	1	2	3	4	5
učitel	1	2	3	4	5
vychovatel	1	2	3	4	5
kamarád	1	2	3	4	5
spolužák	1	2	3	4	5
někdo jiný	1	2	3	4	5

III. část

8. Kde trávím většinou svůj volný čas:

- a) doma
- b) pod odborným vedením (s učiteli, vychovateli...)
- c) mimo domov s kamarády

9. Mým zájmům se mohu věnovat:

- a) každý den
- b) 4x v týdnu
- c) 3x v týdnu
- d) 2x v týdnu
- e) 1x v týdnu
- f) vůbec

10. Jsem spokojen s možnostmi pro využívání mého volného času, které mi nabízí město Písek:

- a) rozhodně ne
- b) spíše ne
- c) ani ano, ani ne
- d) spíše ano
- e) rozhodně ano

Příloha č. 2

VYPLNĚNÝ DOTAZNÍK

Tento dotazník je zaměřen na zmapování situace nabídky volnočasových aktivit mládeže ve věku 15-18. Je anonymní, proto neuváděj své jméno. Výsledky budou použity v bakalářské práci.

Písemné vyplnění dotazníku- zakroužkuj vybranou možnost

Elektronické vyplnění dotazníku- ztučni písmo vybrané možnosti

Děkuji ti za tvůj čas. M.Tarcalová (monikatarcalova@seznam.cz)

I. část

11. Jsem:

- a) chlapec**
- b) dívka

12. Bydlím:

- a) ve městě Písek
- b) jsem ubytován v DM**

13. Navštěvuji:

- a) střední školu
- b) odborné učiliště**

14. Žiji společně s:

- a) společně s oběma rodiči
- b) žiji pouze s matkou**
- c) žiji pouze s otcem
- d) nevychovávat mě rodiče
(pokud chceš, uveď, kdo tě vychovává.....)

II. část

15. Navštěvuji nějakou organizovanou zájmovou činnost(kroužek, trénink...)?

- a) ano**
- b) ne

V následující tabulce je pro tebe připravený přehled aktivit, kterými je možné zabývat se ve volném čase. Tyto aktivity jsou rozděleny na organizované (např. sportovní oddíl, kroužek) a na neorganizované (např. aktivity doma, s kamarády). Vyber a zakřížkuj tu aktivitu, které se tě týkají.

Zájmové aktivity					
organizované			neorganizované		
	ano	ne		ano	ne
sportovní činnost	x		sportovní činnost	x	
hudební činnost		x	hudební činnost		x
výtvarná činnost		x	výtvarná činnost		x
dramatická, umělecká činnost		x	turistika , pobyt v přírodě	x	
mimoškolní vzdělávání (doučování, kurzy, nepovinné před,	x		práce s počítačem (studium, příprava do školy)	x	
náboženské org.		x	PC hry, internet	x	
pobyt v přírodě		x	chov zvířat	x	
			práce na zahradě	x	
			návštěva knihovny		x

16. Kdo rozhoduje a ovlivňuje tvůj organizovaný volný čas? (výběr kroužků, sport. oddílů apod.):

(Ve vzestupné číselné stupni 1-5 vyber a zakroužkuj jednu číslici, která odpovídá míře, která ti při výběru těchto aktivit pomáhá).

já sám	1	2	3	4	5
rodina	1	2	3	4	5
učitel	1	2	3	4	5
vychovatel	1	2	3	4	5
kamarád	1	2	3	4	5
spolužák	1	2	3	4	5
někdo jiný	1	2	3	4	5

17. Kdo rozhoduje a ovlivňuje tvůj neorganizovaný čas, tedy čas a jehož náplni si rozhoduješ zcela sám:

(Při vyplňování dodrž stejný postup jako u otázky č.5).

já sám	1	2	3	4	5
rodina	1	2	3	4	5
učitel	1	2	3	4	5
vychovatel	1	2	3	4	5
kamarád	1	2	3	4	5
spolužák	1	2	3	4	5
někdo jiný	1	2	3	4	5

III. část

18. Kde trávím většinou svůj volný čas:

- a) doma
- b) pod odborným vedením (s učiteli, vychovateli...)
- c) mimo domov s kamarády**

19. Mým zájmům se mohu věnovat:

- a) každý den
- b) 4x v týdnu
- c) 3x v týdnu**
- d) 2x v týdnu
- e) 1x v týdnu
- f) vůbec

20. Jsem spokojen s možnostmi pro využívání mého volného času, které mi nabízí město Písek:

- a) rozhodně ne
- b) spíše ne
- c) ani ano, ani ne
- d) spíše ano**
- e) rozhodně ano

Příloha č.3

Nabídka zájmové činnosti v domovech mládeže v městě Písek

Domov mládeže Lesnická škola

- žákovský klub „**Master team**“ (monopol na dobrou zábavu, atraktivní filmy, spousta soutěží, **týmová práce**, exotika dálek, **rozhovory se známými lidmi**, **taneční diskotéky**, **extra ceny a samozřejmě moře moderní muziky..**)
- střelecký klub (vzduchová puška na běžící terč, skeet a lovecké kolo, malorážka na běžící terč)
- myslivecký kroužek (přikrmování zvěře v době nouze, zajišťování průběhu honů v lovecké sezóně a zavádění zahraničních hostů, vypomáhání při mysliveckých akcích školy, úpravy loveckých chodníků, práce v obůrkách a přípravy hnízdišť pro divoké kachny...)
- kynologický kroužek (chování psů v kotcích školního psince, výcvik psů)
- sokolnický kroužek (seznamování s bionomií dravců, výroba sokolnických potřeb, ochrana přírody...)
- trubačský kroužek (výuka na lovecké hudební nástroje,
- hudební kroužek
- kroužek myslivecké kuchyně
- sportovní činnost (posilovna, herna stolního tenisu, herna s kulečnickem a stolním fotbálkem...)
- fotografický kroužek

Domov mládeže a školní jídelna, Budějovická ulice

- pěvecký kroužek
- hudební kroužek
- dramatický kroužek
- jóga
- sportovní kroužek (florbal, volejbal)
- aerobic
- střelecký kroužek
- ruční práce
- vitráže

- fitcentra v budovách, cvičebna, herna stolního fotbalu, venkovní areál s pingpongovými stoly, venkovní antukové hřiště,
- videa a DVD přehrávače, internetové pracoviště
- hudebna
- knihovna
- kuchyňky

Domov mládeže při SOU

- klubovny
- prostory umožňující společenské a sportovní vyžití (posilovna, stolní tenis, kulečníky, šipky, fotbálek, šicí dílna, kuchyňka, rýsovna, venkovní posezení, volejbalové a basketbalové hřiště a další)

Příloha č.4

Nabídka zájmové činnosti města Písek

Dům dětí a mládeže

Kroužky podle zaměření

- bojové umění
- cvičení
- dramatické
- hobby
- hudba
- jazyky
- keramika
- modeláři
- počítače
- přírodovědné
- sport
- tanec
- technika
- tvořivé
- výtvarná činnost
- vzdělávací
- zábava a hry

Základní umělecká škola Otakara Šefčíka

Hudební obor

- výuka na jednotlivé hudební nástroje
- sbor- Contates Scholari
- country skupina- Countryband
- taneční soubor
- soubor dechových nástrojů- Combo
- smyčcový orchestr
- kytarový orchestr- Dolce corde

- soubor lidových nástrojů
- multimediální učebna hudební nauky (propojení moderní techniky s hudbou)

Dramatický obor

- pohyb- baletní průprava, výrazový tanec, pantomima
- dramatika- přednes, básně, divadelní monology, studium divadelních rolí, příprava divadelních představení, zpěv šansonů s doprovodem kytary

Výtvarný obor

- kresba
- malba
- grafika
- počítačová grafika
- keramika

Jitex

- taneční centrum Z.I.P. (break dance, zumba, freedance modern, freedance street)
- zájmový klub pro děti a mládež JIT(EX)TREME (pump track, jump, street, ramp, teorie, technika kola, promítání, historie, novinky)
- hlavonožec (alternativní dílny, besedy, setkání, workshopy)

Sportovní vyžití (kluby a oddíly)

- TJ Sokol- Basketbal, házená, sportovní gymnastika, fotbal, futsal, volejbal
- Odbor všestrannosti TJ Sokol- line dance, horolezectví, teamgym, aerobic, pobyt v přírodě, lyžařský výcvik na umělém svahu, plavecký výcvik, turistika

Hormony wellness klub

- posilování
- aerobic
- zumba
- pilates
- spinning, dumping

Ostatní sportovní možnosti přístupné veřejnosti

- plavecký bazén, sauna
- zimní stadión
- tenisové kurty
- fitcentra
- umělý lyžařský svah
- turistické a cyklostezky v Píseckých horách a okolo řeky Otavy

Městská knihovna

- oddělení pro mládež
- studovna
- čítárna
- hudební oddělení
- internetové pracoviště